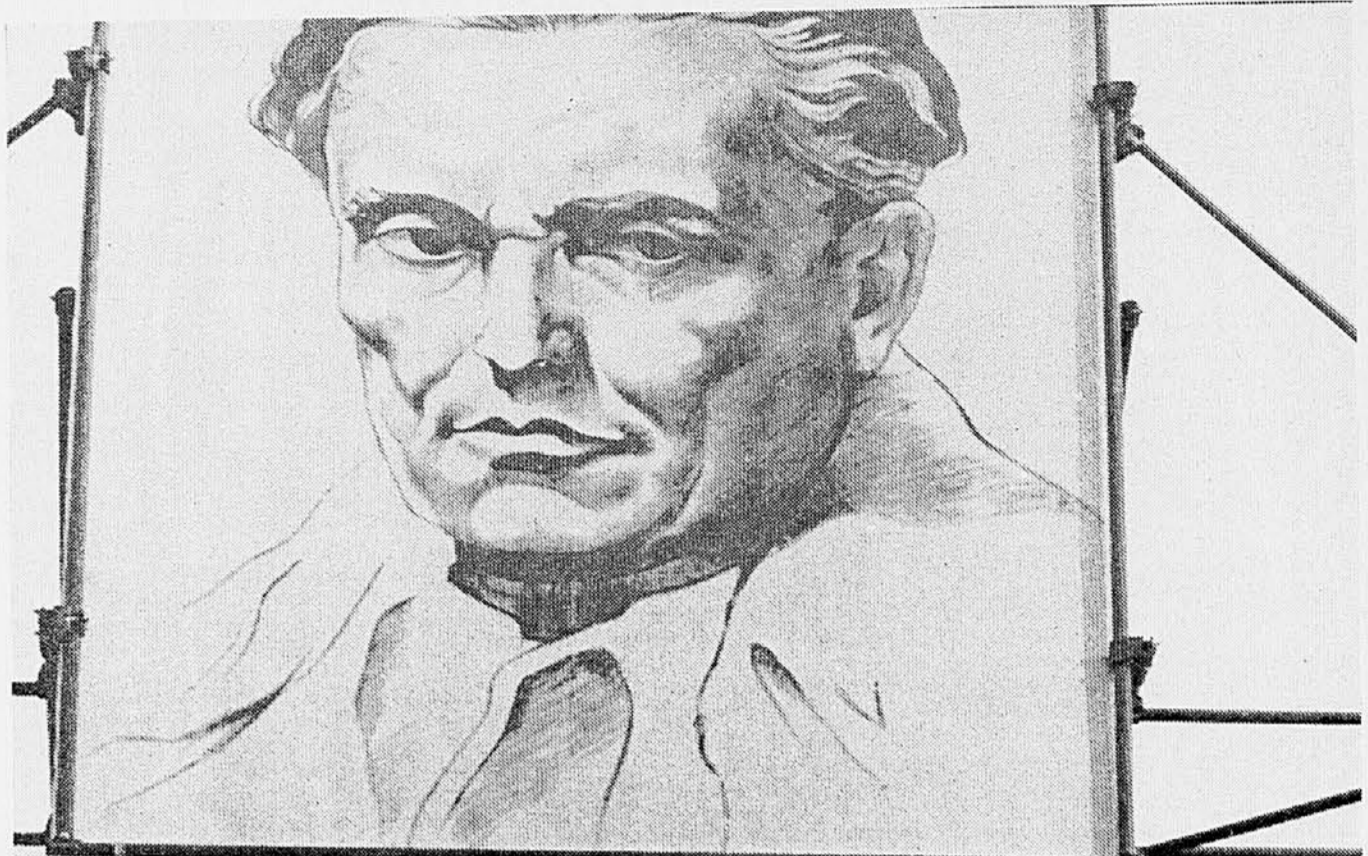

SOBOTNA PRILOGA

BO I JEAM

PRIJATELJSTVO JE KOT STEKLO

N

avadnemu državljanu Jugoslavije, ki jo zdaj del Evrope tudi uradno razvršča med neuvrščene – po zadnjem ukrepa bonške vlade o vizumih za Jugoslovane in druge neuvrščene iz Afrike in Južne Amerike – je vse težje ohraniti mirno kri in zdravo pamet. Spori med vodstvi ali voditelji posameznih delov Jugoslavije in Zveze komunistov Jugoslavije; vse dražje in s tem težje življenje ali zivotarjenje – januarja je bilo potrebnih za preživetje štiričlanske družine v Jugoslaviji 1.701.058 dinarjev, v Sloveniji 2.077.121 dinarjev, kar je trikrat več kot marca 1988, plače pa nam niso šle trikratno navzgor; Kosovo s tanki na ulicah kot odprt sod smodnika, ki se mu plamenček zažigalne vrvice nevarno bliža; na nov zvezni izvršni svet še kar čakamo, čaka mo (ta veliki dogodek naj bi zdaj le dočakali 16. marca).

Prišli smo tako daleč, da skoraj nihče več nikomur ne zaupa, vsaka poteza, še tako dobromamerna, je takoj pod drobnogledom, češ kakšna umazana namera je zadaj. Doga- jajo se stvari, ki si jih pred sto leti ni bil angleški posestnik Charles Boycott ni mogel pred- stavljati – vsaj ne v tem smislu, da bo naci- onalnost kakega izdelka ali blaga pomenila vzrok za bojkot oziroma bodo v največjem in najštevilnejšem delu države začeli zavržati določeno blago samo zato, ker je bilo izdelano na sončni strani Alp. Divja prava medij- ska vojna, njeno boljše se je z medsebojnih bitk preneslo na kosovsko ali jugoslovansko težišče.

Jugoslavija, ki je bila še kolikor toliko enot- na, ko je starotrškim rudarjem grozila prostvo- lna smrt v jami, ko bi se lahko zgodilo, da bi Jugoslavija prišla na prve strani svetovnih časnikov zaradi enega največjih kolektivnih samomorov v svetovni zgodovini, se je zdaj preklala na pol. En del, njen gospodarsko razviti del, še zmeraj vztraja pri tem, da so bila – in so morala biti – v ospredju življenja rudarjev, drugi del Jugoslavije govori samo še o »veliki prevari«, o zmanipuliranih lju- deh, ki so bili orodje v rokah albanske ir- edente in nacionalistov, o albanskih delavcih, ki so se igrali kontrarevolucijo, ki so se igrali tudi stavko samo zato, ker so v jami osem dni bolje živeli kot kdaj prej na površju. Komu

zdaj verjeti? Casopisnim stolpcem v cirilici, polnim besed o nagusni igri, ki so ji prek rudarjev nasledili tudi navidez humani severni Jugoslovani – posledica takega razmišljanja je tudi blokiranje denarja, ki je bil namenjen za pomoč rudarjem – ali podatku, ki ga je v četrtke povedal predsednik kosovskega izvršnega sveta Nazmi Mustafa, da je 1248 starotrškim rudarjem potrebovalo zdravniško pomoč, da jih je 231 ležalo v bolnišnici ali zaslihnih bolnišničnih prostorih, da se jih še zdaj zdravi v bolnišnicah 23?

In če je že Jugoslovčan tako razdvojen, kako je šele povprečnemu Slovencu; ne tistemu, nacionalistično obarvanemu, ki mu je vse, kar prihaja z Juga, ničvredno, najsi gre za misel ali blago, pač pa tistemu Slovencu, ki se zaveda, da se je sam odločil, da bo živel v takšni skupnosti, in živi v duhu jugoslovans- kega rekla: Če že ne moreš vsega narediti, kar bi rad, ne pusti vsega v nemar.

Kajti tudi na tako opevani in hkrati osvoza- ni sončni strani Alp se ne cedita med in mleko; tako kot ima federacija sončne in senčne strani – vsaj tako sta v naslovu nove knjige zapisala dr. Ciril Ribičič in dr. Zdrav- ko Tomac – jih ima tudi Slovenija. Za doma- čo rabo so to podatki, da naj bi 130.000 prebivalcev Slovenije dobilo nadomestilo za kruh in mleko, potem ko so bile ukinjene zvezne kompenzacije; da bi morala po podat- kih zagrejskih raziskovalcev najnižja plača v Sloveniji biti več kot 1,3 milijona dinarjev, ki bi zagotavljala preživetje; da se pojavlja vse več delavcev, ki jih zdaj imenujemo še tehnološki presežek, gre pa za usode kon- kretnih ljudi, in še bi lahko naštevali.

Vendar to še ni vse. Slovenski pisatelji trdijo, da se je proti Sloveniji spet začela specialna vojna – kaže spomniti, da smo se s tem izrazom in njegovimi znaki srečali že lani ob približno enakem času – kajti delu Jugosla- vije niso vseč demokratične in pluralistične tež- nje v Sloveniji, bolj kot kdaj prej se je ta specialna vojna prenesla v gospodarstvo in javna glasila.

Temeljni nesporazum v Jugoslaviji je očitno v tem, kaj si kdo razlaga kot vlado ljudstva.

Za nekatere – ti pa imajo v naši večnacionalni skupnosti večino – je to miting, množično zbiranje državljanov (glas ljudstva je križal Kristusa, pravijo Rusi), ki je po prevladujoči ideologiji v največji partijski organizaciji v državi, beograjskem komiteju ZK, »trenutno najvplivnejši, vplivnejši od vseh političnih organizacij, vključno zvezo komunistov«, edino na mitingih se lahko »rešijo žgoči in hkrati velikanski problemi«. Za druge je demokra- cija ekonomska, politična, socialna, osebna, vsakršna svoboda, svobodno izražanje misli, pogledov in stališč – in to po njih ali z nor- malnim glasom, ne z zvižganjem in kričanjem – katerih namen je poiskati najboljšo rešitev, lahko za trenutno rabo, še bolj pa s pogle- dom, uprtnim v prihodnost. S tem pa prizna- mo tudi različnost, pravico do različnosti posameznika in naroda, ki lahko temelji tudi na čudovitem židovskem reku: Ljudje so kot biljne na polju, nekatere cvetijo, druge vene- jo. Za tako demokracijo, ki naj pripelje v Bo- gato življenje, v življenje po meri človeka, če si sposodimo naslov, pod katerim si Zveza komunistov Slovenije zamišlja svojo preno- vo in hkrati tudi prenovo vse družbe, ker je to pogoj za večjo demokracijo in uveljavljanje množstva interesov. Vsem je tega korakanja k siromaštvu, k enakosti v revščini že čez glavo.

Iz tega osnovnega nesporazuma o vlogi de- mosa in njegove vladavine oziroma tistih, ki jim je ta vloga v imenu ljudstva zaupana, izhajajo vsi drugi. Med njimi so osnovno sporočilo zborovanja v Cankarjevem domu (z nujnim in odločnim nestrinjanjem, z nesp- ačetno, mladinsko zaletavo zlorabo Davidove zvezde), vključno javno izrečene očitke Mila- nu Kučanu, kako si dovoli »sedeti skupaj s sovražnikom socializma in ZKJ Dimitrijem Ruplom«; na napadi na slovensko vodstvo, ki se stopnjujejo do umazanih podtikanj; zahte- ve delavcem slovenskih podjetij v močni Srbi- ji (s povečanimi pristojnostmi republike na njenem ozemlju), naj javno odrečejo podpo- ro slovenski politiki in voditeljem, če nečijo pokvariti gospodarskega položaja sebi in svo- jim podjetjem; vse pogostejši predlogi, da bi imeli miting tudi v Ljubljani, kjer naj bi slovensko ljudstvo vendarle povedalo, kaj

misli; očitki, ki iz crescenda prehajajo v for- tissimo, da so Slovenci protisrbsko in protiju- goslovansko razpoloženi, da komaj čakajo na prvo priložnost za odcepitev, razbijajo avno- sko Jugoslavijo, s političnimi strankami rušijo ustavno ureditev (človek se kar zgrozi, če pomisli na to, kakšna hajka se bo začela takrat, ko bomo namesto sedanjih zvez in organizacij v okviru socialistične zveze res dobili kako politično stranko, če bo to dovo- ljevala nova slovenska ustava).

Vse glasnejši so govorniki s populističnim šču- vanjem, češ da je slovenski narod sicer do- ber, ima le to smolo, da ima slabe voditelje. Z mitingov se je to geslo preneslo v javna glasila, med ljudi v drugih delih Jugoslavije. Načelno je slovensko stališče jasno: kdor je nekega voditelja izvolil, ta naj tudi odloča o tem, ali se ustreza na funkciji, ki mu je bila zaupana, ali ne; ali je delal dobro ali ne; ali ima pravico do morebitne napake ali ne; ali je morda kje boljši in sposobnejši. Različne ankete kažejo, da se vrhu slovenskih vodite- ljev ni bati, da bi prebivalci Slovenije nasledi- li takim »oktobrskim revolucionarjem«, ki si s svojimi nastopi spominjajo na neslavne dni naše skupne jugoslovanske zgodovine. Pa vendar, verjetno je možno preprečiti vse po- skuse, da bi se tudi v Sloveniji »zgodilo ljud- stvo«, kot se je v nekaterih drugih delih Jugoslavije, in se ubraniti grožnji, ki jo naj- bolj bojevitne skupine in posamezniki v tem duhu naslavljajo na Slovenijo in njene prebiva- lce.

Priložnost se imenuje 2. april, če se bo repu- bliška kandidacijska konferenca v torek odlo- čila, da se bodo polnoletni državljani SR Slovenije javno izrekli o dveh kandidatih za člana predsedstva SFRJ iz Slovenije, ki bo od 15. maja šef države in od jeseni poglavar neuvrščenega sveta. Ob neuradnem ljudskem glasovanju, kot lahko imenujemo podpisova- nje izjave za mir in sožitje na Kosovu in proti uvedbi izrednega stanja na njem – več kot pol milijona glasov »za« oziroma podpisov pod to izjavo – bi lahko hkrati izrazili s po- sebnim z glasovalnim lističem tudi podporo slovenski politiki – in tisti, ki nas zdaj vodijo – ali nestrinjanje z njo. Predlog ima zagovor- niki in nasprotniki, vsak ima svoja dokazila.

Nasprotniki javnega izrekanja za demokratič- no, pluralistično, v svet odprto, bogatejšo republiko v okviru Jugoslavije, pravijo: če je Kučana izvolilo stotisočglovo članstvo zveze komunistov, naj odločajo o njem komunisti; če gre za podporo Janezu Stanovniku, se ve, da ga je izvolila skupščina SRS; če gre za podporo slovenski politiki, se ve, da jo obli- kujajo delegati v republiški skupščini; zakaj potem kopčenje podpore, ki je nepotrebno? Pri tem ne gre za nikakršno bojazen, da bi slovenski narod morebiti svoje vodstvo pustil na cedilu v enem najbolj usodnih in dramatič- nih trenutkov tudi za Slovenijo.

Dokazila proti predlogu, o katerem strpno in demokratično izmenjujemo mnenja že ves teden, prav gotovo držijo. Imajo le eno lepoto: napako: bila bi neovrgljiva, če bi živeli v urejeni, pravni državi, v kateri strasti ne bi mogle prevladati nad razumom in logiko – politično, gospodarsko, vsakršno – če bi živeli v državi, ki tudi v stopnjujoči se demo- kraciji in porajajočem se političnem pluraliz- mu pozna pravila igre (ta so gotovo strožja, kot so v samoupravnem socializmu, če hoče- mo preprečiti brezvladje in prostostrelstvo brez odgovornosti za izrečeno, obljubljeno in natoženo). Dokler pa vsega tega ni, so zgolj načela v vsakodnevnih krutih bitkah v izgub- ljnem položaju. Včasih je pač treba, četudi to ni dobro, sprejeti nasprotnikov slog boja- vanja oziroma ga oplenititi s kulturo, z na- činom, ki je tradicionalen za neki narod ali ljudstvo. Javno izrekanje to lahko je.

Nujno pa je tudi samozavedanje, da so še zlasti v tem trenutku potrebni hladna kri in mirni živci. Ničkoliko viharjev smo že previh- rali, tudi tega bomo. Hkrati pa to pomeni, da po vsem tem, kar doživljamo, ne bi bilo smiselno razmišljati o kakšnih »povračilnih ukrepih«. Povsod so dobri ljudje, povsod so ljudje, ki se zavedajo, da je prijateljstvo kot steklo; ko ga enkrat razbijemo, nikoli več ni tako, kot je bilo, ko je bilo še celo. Zato bo tudi letos odpeljal vlak bratstva in enotnosti, zato bo tudi letos odšla na pot karavana prijateljstva. Gorje, če ne bi!

Vlado Štamberger

»SLOVENSKI« IMAM

Nad Rushdieja s knjigo, ne z mečem

Ishak Alešević je po poklicu imam s službo v Ljubljani in je ob enem tudi versko prosvetni referent za Slovenijo. V Sarajevu je končal petletno srednjo versko šolo, medresno, kot imam je začel delati že pri 20 letih, ob enem pa je v Sarajevu študiral sociologijo.

Ali ta pomoč pomeni tudi določeno ideološko odvisnost?

Ne, nikakor ne. V islamu je določen predpis, zakon, po katerem je vsak premožen musliman dolžan prispevati 2,5 odstotka od svojega dohodka. Denarni prispevek za boljše potrebe je v islamu dvignjen na raven molitve. Tako je recimo naftni magnet dolžan prispevati omenjeni odstotek, prav tako kot je dolžan petkrat dnevno moliti.

Ali v nekaterih okoliščinah zahtevajo celo desetodstotnega deleža od dohodka posameznika?

Da. Če gre za polja, ki imajo posebne namerne namene v dolinah rek, za plemenite koline, ali če ima nekdo naftni vrelce, potem je dolžan dati veliko večji odstotek. Če se v državi, kjer so dobro rešeni problemi islamske skupnosti, nakopiči denar, potem je ta strogo namenski. Podarjajo ga nam ali kateri drugi islamski skupnosti v svetu.

Ali prispevek je torej predpis, ki ga naši verniki dosledno spoštujejo?

Islam je zelo blizu socializmu, v Koranu namreč piše: V premoženju bogatih imate del za revne. Islam ni za uravnoličilo, kajti vsi ljudje niso niti enako sposobni niti enako inteligentni, pa tudi delati niso voljni enako. To pomeni, da bodo vedno razlike. Mohamed je med drugim rekel: Kdor oziroma mrtvo zemljo, je njegova. Spet drugje v Koranu pa piše: Če ste zatirani ali napadeni, se branite. To je v popolnem nasprotju s krščanskim učenjem, da je treba trpeti. Islam ni za boj, je pa za pravico. Sicer pa mi zelo malo zahtevamo, zato dobimo tudi simbolične zneske. Zato menim, da bi bilo dobro, če bi se enkrat za vselej nehala pojavljati vprašanja o teh dotacijah.

Zakaj vas to moti?

Zato, ker Rim zgradi nešteto cerkva po Evropi in tudi v Jugoslaviji, pa nihče ne vpraša, kdo je dal denar, kar je povsem pravilno. Navsezadnje v Jugoslaviji preveč preprosto pojmujejo religijo in tako menimo, da so lahko religijske dotacije samo zaradi posvetnega interesa. Glavni interes vseh vernikov je drugi svet in šele potem ta. In ne boste verjeli, da so tudi med nami verniki, ki se radi odvedejo vplačilo za golf, da bi pomagali pri graditvi cerkve ali džamije.

Kaj se že da povedati o rezultatih projekta Stanje mednarodnih odnosov v BiH? Kakšna je vaša ocena trenutnih razmer, ki jih raziskava ni mogla zajeti?

Metodologijo in instrumentarij tega projekta smo poskušali postaviti tako, da bi zajeli primarne cilje družbenega, socialnega in kulturnega organiziranja ljudi in videli, kako ti odnosi delujejo znotraj teh okoliščin. Lahko povem, da nam prve raziskave, vseh podatkov še nismo obdelali, kažejo, da se znotraj nacionalnega kompleksa dogaja pomembna selekcija vrednot, in to na poti prehoda od tradicionalnih k tistim, ki jih sodobni razvoj družbe odpira. Tradicionalizem se v nacionalnem krhu in profirila v sodobnejšem smislu. To smo lahko videli na različnih vaških in mestnih vzorcih, v opazovanju odnosov med sosedi, zaselki, sosetskimi... Nekakšni šablon ni več in ljudje o teh procesih razmišljajo individualno. Odnosi v teh socialnih okoliščinah primarno porajajo stališča ljudi o nacionalnih odnosih in šele nato pride zunanji, globalni vpliv. Odnosi skratka niso odvisni od tega, da različne nacije živijo skupaj, pač pa od tega, da enakomerno doživljajo socialne, kulturne, ekonomske in druge uspehe oziroma strese. Mednarodni odnosi v BiH niso stabilni zato, ker tu živijo več narodov (kakršno je bilo »tradicionalno razumevanje«), pač pa zato, ker enakomerno delijo dobro in zlo. Afere niso bile »nacionalno obravnavane« (čepav so jih nekateri poskušali tako predstaviti). Privilegije Neuma so recimo koristili funkcionarji vseh nacionalnosti. Socialna problematika se

Na protestnih zborih v Sarajevu so imami postavili več zahtev, med drugim tudi po visjih plačah. Ali so tudi vaše plače urejene tako kot v vojski, namreč da ima častnik enako plačilo v Sloveniji kot v Makedoniji?

Zelo malo posluša je za to, da je življenje dražje v Sloveniji kot v Bosni. Plače so podobne tistim v Bosni, to pa pomeni, da so precej pod republikim minimumom. No, v zadnjem času so tu nekakšni premiki, in od novega leta sem kar zadovoljen s svojim gnotnim položajem. Protesti imamov zaradi plač so razumljivi, saj so poročeni, njihove družine pa imajo enake potrebe kot družine drugih državljanov. To pomeni, da potrebujejo stanovanje, avto, virce itd. Treba pa je tudi upoštevati, da so se znašli verniki v zadnjih letih v zelo slabem gnotnem položaju, zato so tudi njihovi prispevki verski skupnosti bistveno manjši.

Pa vendar se je zgodilo tako, kot se tudi sicer v glavnem dogaja po stvarkah. Plače imamov so se povečale za 100 odstotkov.

Plače so se res povečale, toda druge zahteve so ostale neuresničene.

Zaradi česa so imami že protestirali?

Zahtevali so demokratizacijo odnosov v islamski skupnosti, pa tudi s svojim poglavarjem niso zadovoljni. Sam na teh zborih nisem sodeloval in priznam, da tudi vrhovnega poglavarja ne poznam kaj prida, saj sem tu na severu na določen način izoliran. O svojem poglavarju vem več iz njegovih govorov in dnevnega časopisa kot pa iz osebnih stikov. Z njim sem se srečal vsega štirikrat ali petkrat in torej o njem nimam česa povedati. Lahko rečem le to, če do zamenjave že mora priti, naj se to zgodi na bolj miren način. Nesprejemljivo so ultimativne zahteve, posebej se po zamenjavi človeka, ki predstavlja islamsko skupnost na področju cele Jugoslavije.

Mislite, da so utemeljene govorice, da je reisl-ulemo ustoličila država?

Verjemite, da ne vem. Vem samo to, da je sodeloval v NOB in ima pomembna družbena priznanja. Toda ni nujno, da je zaradi tega politika vplivala na njegovo izvolitev.

Kaj pomeni zahteva po večji demokratizaciji v odnosih znotraj islamske skupnosti?

Gre za to, da bi morali imeti imami status, ki jim pripada že od samega začetka islama. Imam mora biti v središču življenja in imeti večji vpliv na delo odborov islamske skupnosti, ki so nekaj podobnega kot župnije. Radi bi bili tudi bolj samostojni, na višji ravni pa bi hoteli sodelovati pri sprejemanju odločitev in nadziranju dela. Tako pa smo samo nadzirani, namesto da bi tudi nadzirali.

Kako ocenjujete zadnja dogajanja na Kosovu glede na to, da je tam večina prebivalcev islamske vere?

Tamkajšnji problemi so ekonomske, politične in ideološke narave, zato tega ne bi oceno

in tem delu sveta se želijo vrniti k islamu, kjer sta dve struji: tradicionalistična in modernistična.

Je možno govoriti tudi o modernizirani podobni islamu?

Mohamed si ni zamislil svoje skupnosti kot nekakšno matrico, ki mora veljati za vselej, niti kot kalup, ki ga je treba dosledno prenašati. Zahteval je, da se iz te skupnosti vzamejo najdražjega stvari, ki naj se prenesejo v prihodnost. Kaj islam pravzaprav sploh zahteva? Če želite biti muslimani, potem to pokažite z življenjem. Prepričan pa sem, da je srečanje ver neizogibno. Krščanska kultura Zahoda, če želi biti civilizacija v pravem pomenu, potrebuje intencijo Vzhoda. Mi pa potrebujemo Zahod. Kulture in civilizacije se morajo med seboj prepletati, sicer bomo tako eni kot drugi izolirani in obsojeni na golo existenco. Krščanstvo je bilo najmočnejše, ko je absorbiralo moč Grčije in Rima, in ne pozabite, da je islam prvi prevlel vsa grška in latinska dela. Islamski humanizem temelji na Koranu, ta pa zahteva, da se vanj dosledno veruje. In prvi stavek pravi: Uči se v imenu boga! Kar na 750 mestih v Koranu je omenjena zahteva po znanju.

Moramo vedeti, da so vsa dogajanja v svetu podobna tistemu, kar se dogaja v vezanih posodah. Tako ni mogoče, da vpliva dogajanje v islamskem svetu ne bi bilo čutili tudi pri nas. Navsezadnje je islam vera milijarde ljudi. Vedeti tudi moramo, da je islam skupni imenovalec osvobodilnih gibanj izpod kolonialne prevlade v državah Blazinega in Srednjega vzhoda. Vzpostredno z osvobodilnimi gibanji je tako potekalo tudi gibanje za ponovno islamizacijo tega sveta. Veliko stvari, ki smo jih danes priče na Vzhodu, je daleč od pravega islama, vendar je namen jasen: strniti ljudske množice za osvoboditev. Muslimani

Moja naloga je, da nudim verske storitve tem delavcem in jih animiram v duhovnem, delovnem in ekonomskem pogledu.

Ali se na enak način financira islamska skupnost v vsej Jugoslaviji?

Da, predvsem s prispevki vernikov. Izjema so le veliki projekti, recimo adaptacija Begove džamije, gradnja zagrebške džamije ali objekto, za katere je potrebno ogromno denarja. V teh primerih prosimo za pomoč mednarodne fondne.

Ali vam da v takih primerih denar svetovna islamska liga ali posamezne islamske države?

Obstaja mednarodna organizacija za pomoč, ki se zaveda, da muslimani potrebujejo za svoj zagon ekonomsko in strokovno pomoč.

Ali ni nekako v navadi, da grejo imami na specializacijo v islamske države?

Že na začetku solanja sem občutil, da islamski skupnosti primanjkuje precej izobraženih imamov na posvetnih področjih, zato sem sam vse duhovno nadoknadil z branjem arabskih knjig, ki jih dobivam iz tujine, s tolmachenjem Korana, Mohamedove tradicije, kot tudi iz knjig, ki so izšle pri nas. Kljub temu, da sem se posvečal študiju posvetnih ved, nisem zaostal v islamistiki.

Kako se financira islamska verska skupnost? Popolnoma sama.

Ali so izvir dohodka prispevki vernikov in kolikšen delež prispeva država?

Islamska skupnost ima 50 odstotkov dotacije od države za socialno zavarovanje imamov.

»Fanatizem je povsod in se ne obnese ne v ideologiji ne v veri. In res je težko razložiti obsodbo Rushdieja glede na to, da je islam vera miru, ljubezni, topline. Menim, da gre v tem primeru za politično in ne versko potezo. Najboljša obramba islama bi bila, če bi muslimani napisali boljše knjigo od Rushdiejeve.«

Foto: Srdan Zivkovic

nje Korana. Ti niso več normativi, kajti Mohamed je bil vendarle človek, božji poslanec.

In kaj ima s Koranom skupnega fanatizem v muslimanskih vrstah, recimo v Iranu, Libanonu itd.?

Današnji Iran ima gotovo prednosti glede na šahov režim. Šah je bil kralj, v islamski republiki pa se sprejemajo ustava in zakoni z glasovanjem. Sicer pa je težko soditi o neki kulturi, ki je tako daleč od nas in je stara več kot štiri tisoč let. Na ves svet gledamo izrazito evropocentristično. Sam vem zelo malo o Iranu ali Libanonu. Da bi se seznanili s tem svetom, bi morali iti tja.

Je že res, da bi ga tako lažje razumeli, toda ali mislite, da bi potem razumeli tudi islamski fanatizem?

Fanatizem je povsod in se ne obnese ne v ideologiji ne v veri. In res je težko razložiti obsodbo Rushdieja glede na to, da je islam vera miru, ljubezni, topline. Menim, da gre v tem primeru za politično in ne versko potezo. Rushdiejevo knjigo je seveda treba obsoditi, ker je užalila islam, toda vepiti toliko strahu in dvigniti na noge toliko ljudi je brezpredmetno. Najboljša obramba islama bi bila, če bi muslimani napisali boljše knjigo od Rushdiejeve. Treba pa je vedeti, da reakcija na njegovo knjigo se zdela ne bi bila tako silovita, če ne bi bil avtor sam musliman. Muslimani pač nismo navajeni na heretike v svojih vrstah. Po islamskem pravu tudi ni mogoče preganjati še takšnega kriminalca, če je zapustil naše ozemlje, razen če je takšen sporazum med državama.

Ste zadovoljni s položajem muslimanov v Jugoslaviji?

Sem, moti me le dogmatsko tolmačenje vere, ki se tu in tam še pojavlja. O veri ni mogoče govoriti kot o opiju za ljudstvo, kajti v tem primeru se izgublja zaupanje množice vernikov. No, socializem vendarle daje realne možnosti islamu in krščanstvu za delovanje, kajpak na verskem področju.

Ste kdaj razmišljali o tem, da je Jugoslavija edina država na svetu, kjer so muslimani narod?

Ime je zelo čudno. Toda to je na področju nacionalnega, kjer nisem profesionalce. Vendarle je o tej temi mogoče veliko razpravljati.

Jožica Grgič

Zdravilo je enakost v dobrem in zlem

Dr. Ibrahim Bakić, direktor Inštituta za proučevanje mednarodnih odnosov (pri CK ZKBiH), govori o odnosu med narodom in religijo in o aktualnih mednarodnih odnosih v republiki, ki bo po nekaterih napovedih naslednje prizorišče »dogajanja ljudstva«.

Tu vlada ideološka in politična raznolikost.

Ali je ta korespondenca med religijskim in nacionalnim v treh glavnih skupinah približno enako prisotna?

V bistvu je. Ko gre za možnost identifikacije, je količnik malce višji pri pripadnikih islamske veroizpovedi. Pri katolikih je višji v izraznem prepričanju, da je religija osnova nacionalnega razvoja, pri pravoslavljanih pa, ko gre za funkcijo religije pri ohranjanju nacionalne samobitnosti.

Kaj se že da povedati o rezultatih projekta Stanje mednarodnih odnosov v BiH? Kakšna je vaša ocena trenutnih razmer, ki jih raziskava ni mogla zajeti?

Metodologijo in instrumentarij tega projekta smo poskušali postaviti tako, da bi zajeli primarne cilje družbenega, socialnega in kulturnega organiziranja ljudi in videli, kako ti odnosi delujejo znotraj teh okoliščin. Lahko povem, da nam prve raziskave, vseh podatkov še nismo obdelali, kažejo, da se znotraj nacionalnega kompleksa dogaja pomembna selekcija vrednot, in to na poti prehoda od tradicionalnih k tistim, ki jih sodobni razvoj družbe odpira. Tradicionalizem se v nacionalnem krhu in profirila v sodobnejšem smislu. To smo lahko videli na različnih vaških in mestnih vzorcih, v opazovanju odnosov med sosedi, zaselki, sosetskimi... Nekakšni šablon ni več in ljudje o teh procesih razmišljajo individualno. Odnosi v teh socialnih okoliščinah primarno porajajo stališča ljudi o nacionalnih odnosih in šele nato pride zunanji, globalni vpliv. Odnosi skratka niso odvisni od tega, da različne nacije živijo skupaj, pač pa od tega, da enakomerno doživljajo socialne, kulturne, ekonomske in druge uspehe oziroma strese. Mednarodni odnosi v BiH niso stabilni zato, ker tu živijo več narodov (kakršno je bilo »tradicionalno razumevanje«), pač pa zato, ker enakomerno delijo dobro in zlo. Afere niso bile »nacionalno obravnavane« (čepav so jih nekateri poskušali tako predstaviti). Privilegije Neuma so recimo koristili funkcionarji vseh nacionalnosti. Socialna problematika se

membrami proizvajalnih sil, kroženjem kapitala in dela. Moramo se soočiti z dejstvom, da bo tudi v Jugoslaviji ta proces z odpiranjem tržnega gospodarstva vse bolj intenziven. Na bosansko-hercegovske migracije bistveno vplivajo zlasti zgodovinske okoliščine (bila je prostor srečevanja raznih kultur, religij, nacija), nerazvitost in razvojna nihanja. Potreba po selitvi v razvita okolja je bila zaradi ekonomskih, socialnih, kulturnih in sploh ustvarjalnih razlogov močno izražena. Nerazvitost okolje je marsikoga omejevalo, zato je prostor in možnosti za svojo potrditev iskali drugod. Politična nihanja so včasih – objektivno ali subjektivno – tudi krnila ustvarjalni prostor, zato so se ljudje odločali za okolja, ki so bila po njihovem bolj strpna. Vse to je normalno in zato lahko trdim, da nacionalni razlog nikoli ni bil primaren za migracije v BiH. V BiH noben narod ni prevladujoč, vse institucije so sestavljene enakopravno in paritetno, nacionalno v tem smislu ni bilo dominantno. Praviloma je bilo celo tako, da so posamezniki iz politbirokratske strukture pritiskali na posamezne ustvarjalce iz lastne nacije, kar pomeni, da je šlo za čisti birokritizem ali nekaj podobnega, ne pa za nacionalizem. Jasno pa je, da so precej vidne številke o migracijah zelo primerne za manipuliranje s te ali one strani.

Osebo ste se veliko ukvarjali s fenomenom jugoslovanstva. BiH sploh slovi kot rezervar najboljših jugoslovanov – opredeljenih prebivalcev. V kakšnem smislu – »novonacionalnem« ali »nadnacionalnem«?

Protislovji glede jugoslovanstva je zelo veliko. Jugoslovanstvo je možno kot izraz notranje moči, osvoboditve v procesu transformacije in emancipacije jugoslovanov narodov. Osvoboditve te energije je možno, če se nacije osvobodijo vseh notranjih omejitev. To lapidarno izraženo tezo naj ilustriram s podatkom, da se v BiH in SFRJ to ustvarja možnost bolj ali manj izrazite nacionalne napetosti. Seveda pa možnih vplivov posameznikov ali političnih skupin, ki hočejo lastno potrditev ali ohranitev položajev doseči s potencialno negativnih nacionalnih nabojev (najpogosteje prav v »svoji« naciji), ni mogoče izključiti.

Podobna, morebiti neprimerna politizacija je bila značilna tudi za obravnavo migracij?

Rezultatov projekta še nimamo. Toda gotovo je, da se moramo tudi znebiti vseh političnih predsodkov, spekulacij in kombinacij. Migracije so danes v svetu plod skupnega civilizacijskega, kulturnega, ekonomskega in socialnega razvoja. Vse bolj so povezane s spre-

Mednarodni odnosi v BiH. Iz analize dejavnikov, ki določajo to identiteto, lahko razberemo, da s tem ne mislijo na nacionalno, na posebno nacionalno identiteto, pač pa predvsem na družbeno in zasebno življenje, na neke vrste kompolitizem. To je identiteta, ki nima negativnega stališča do nacionalnega, bodisi lastnega bodisi tujega, pač pa nasprotno – hoče, da se jo v pluralizmu, ki je očitno nujen, upošteva. Jugoslovanstvo je v BiH

»Mednarodni odnosi v BiH niso stabilni zato, ker tu živijo več narodov, pač pa zato, ker enakomerno delijo dobro in zlo. Znane afere niso bile »nacionalno obravnavane« (čepav so jih nekateri poskušali tako predstaviti). Privilegije v Neumu so, denimo, izkoristili funkcionarji vseh narodnosti.«

zato demokratičen proces, pravzaprav »človeški« oziroma humanističen, ker vztraja na individualnosti. In v vseh nacionalnih skupinah je enakomerno razporejeno.

Ali je v Jugoslaviji s stališča mednarodnih odnosov možen politični pluralizem tudi v »skrajni« izvedbi – kot večstrankarski sistem?

»Mislim, da imamo iz izkušnje meščanskih družb dovolj dokazov o pomankljivosti in celo zastarelosti večstrankarstva. Če likratno vemo, da so programi klasičnih strank nacionalni, to v naših razmerah pomeni še dodaten argument proti njim. Učinkoviti in sodoben družbeno-razvojni program na nacionalni podlagi po mojem prepričanju ni možen. Pluralizem, politični in sleherni, pa je nujen, pluralizem idej, projektov in načinov za njihovo realizacijo. Za to je potrebna tudi modernizacija politične strukture in organizacije. Noben državni organ ne sme biti ovira za horizontalno in vertikalno kroženje. Tudi federacija mora postati mobilna, neposredno dojemljiva za pobude posameznikov, socialnih skupin in političnih organizacij, vseh »obveznega« predsedstva republik v vseh primerih.

Ali lahko v BiH to nacionalno dno kaj doseže?

Zadnja socialna gibanja v Jugoslaviji so tudi nacionalna. Zlasti tista na Kosovu in tista, ki so pod vplivom razmer na Kosovu. V BiH so ta gibanja popolnoma socialne narave. Koli-

niže tretjina mladih v BiH. Iz analize dejavnikov, ki določajo to identiteto, lahko razberemo, da s tem ne mislijo na nacionalno, na posebno nacionalno identiteto, pač pa predvsem na družbeno in zasebno življenje, na neke vrste kompolitizem. To je identiteta, ki nima negativnega stališča do nacionalnega, bodisi lastnega bodisi tujega, pač pa nasprotno – hoče, da se jo v pluralizmu, ki je očitno nujen, upošteva. Jugoslovanstvo je v BiH

Rezultatov projekta še nimamo. Toda gotovo je, da se moramo tudi znebiti vseh političnih predsodkov, spekulacij in kombinacij. Migracije so danes v svetu plod skupnega civilizacijskega, kulturnega, ekonomskega in socialnega razvoja. Vse bolj so povezane s spre-

Vočko Flegar

Ljubljana, 11. marca 1989

DR. LOJZE SOČAN: JUGOSLAVIJA IN SVET (3)

Cenenost še ni konkurenčnost

Minevata dve desetletji jugoslovanske politične protizahodnoevropske inkvizicije. Od leta 1970 do 1985 se je delež izvoza v Evropsko skupnost (ES) zmanjšal od 40,9 odstotka na 24,5 odstotka skupnega izvoza (delež SEV pa povečal od 32 na 48,9 odstotka)...

Strateški cilji Evrope 92

Osnovni strateški cilji Evrope 92 je povečevanje konkurenčne sposobnosti gospodarstva Evropske skupnosti...

a) Osnovna naloga je tehnološka, in sicer povečanje proizvodnje in uporabe visokih tehnologij, ki najbolj povečujejo produktivnost celotnega gospodarstva...

b) Odpravljanje strukturnih neskladij je povezano z odpravljanjem tehnološkega zaostanka. V bistvu to pomeni manj metalurgije, ladij, hrane in več informacij.

c) Usklajevanje standardov ne bo samo proces racionalizacije, bistveno bo vprašanje, čigavi standardi bodo evropski, standardi vodilnih evropskih podjetij ali pa mogoče japonskih ali ameriških...

d) Evropska skupnost bo sprostila notranjo konkurenco pri državnih nabavah (telekomunikacije, računalništvo, vojaška oprema itd.)...

e) Sproščanje trgov kapitala, znanja in dela v ES bo te procese še pospeševalo.

f) Navedeni procesi bodo pričeli pospešeno ustvarjati evropska in globalna podjetja. Danes se vedno odprade 42 odstotkov vseh združenih na nacionalna podjetja...

g) Vendar ne gre povsod samo za povečevanje podjetij. Velikost je predvsem potrebna pri telekomunikacijah, pri nekaterih razvojno intenzivnih proizvodnjah in storitvah...

h) Ustvarjanje enotnega trga naj bi gospodarstvom ES prineslo nad 200 milijard evrov znižanja stroškov in bistveno povečanje produktivnosti...

4 milijoni novih delovnih mest in hitrejšo gospodarsko rast.

Program ukrepov za uresničevanje postavljenih ciljev

Da bi dosegli navedene in še druge postavljene cilje za učinkovitejšo in konkurenčnejšo gospodarjenje, je ES temeljito analizirala stanje in možnosti za zmanjševanje stroškov in povečevanje produktivnosti...

- Rangiranje glavnih tržnih prepek je v sedanjosti pokazalo naslednjo sliko: najhujše so v obliki predpisov posameznih držav, sledijo nacionalni standardi, stroški fizičnega prestopa meje za blago in storitve...

- Z različnimi tehničnimi predpisi so najbolj zaščitene nacionalne proizvodnje avtomobilov, električnih strojev in opreme, neelektričnih strojev, farmacevtskih izdelkov, nekovinskih izdelkov, druge transportne opreme, us-

nja, precizne opreme in kovinskih izdelkov. Samo na področju hrane danes obstaja 218 različnih predpisov držav članic ES...

- Različna merila, standardi in cene veljajo tudi za storitve. Analize ugotovljajo, da bo prislo z nastajanjem enotnega trga v ES do naslednjega povprečnega znižanja storitev v posameznih državah ES: Španija 21 odstotkov, Italija 14, Francija 12, Belgija 11, ZR Nemčija 10, Luksemburg 8, Združeno kraljestvo 7, Nizozemska 4 odstotke.

Narejene študije povzemajo, da s programom pospešenega nastajanja enotnega gospodarskega prostora v okviru ES lahko pričakujejo znižanje stroškov za skoraj 100 milijard ECU, medtem ko bodo učinki boljših tehnologij večjih serij in večjega trga za naju- spešnejše proizvajalce prinesli več kot 100 milijard ECU; skupaj nad 200 milijard ECU.

Konkreten program 285 ukrepov, ki usmerjajo 12 gospodarstev ES v »Evropo 92«, je zajet v Beli knjigi (1985). Od teh ukrepov je do danes realiziranih že okrog 100, več kot 150 pa jih je v postopku, od Komisije do parlamenta.

- standardi, testiranje, certifikati - predpisi o pakiranju - usklajevanje predpisov na področju zdravstvenih pripravov

- usklajevanje veterinarskih in fitosanitarnih kontrol - poenostavljen in uvedba enotnega administrativnega dokumenta za pretok blaga (SAD - Single Administrative Document) - sproščanje politike javnih nabav znotraj skupnosti in nato z vključevanjem svetovne konkurence - usklajevanje predpisov in razvojnih osnov za storitve (od klasičnih storitev do intelektualnih storitev) - sproščanje pretoka kapitala in dela - zaščita potrošnikov na trgu ES - usklajevanje pravnih osnov za obnašanje podjetij in izgrajevanje evropskih in globalnih podjetij v ES - usklajevanje davčnih politik.

Nekatera izhodišča za obnašanje Jugoslavije

Pri razmišljanju o strategiji sodelovanja z visoko razvito Evropo naj Jugoslavija pripravila ukrepe, s katerimi bo svoje resurse (geopolitično lego, delo in znanje svojih ljudi, naravne lepote ter gospodarske potencialne) tako zaposila, da bo ostala partner razviti Evropi in s tem vsemu svetu.

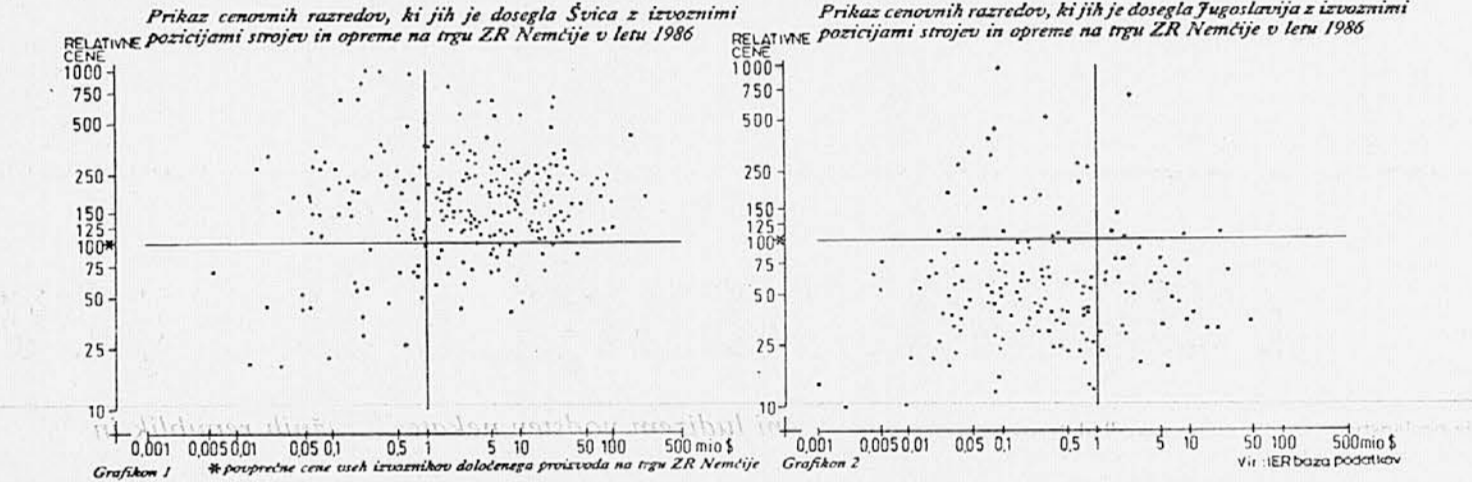
Spremljanje evropskih in s tem globalnih meril sodobnega razvoja, od tehničnih in tehnoloških osnov, kriterijev vodenja podjetij do informacijskega upravljanja družbe na osnovi demokratičnih in naprednih civilizacijskih osnov, je conditio sine qua non, če hoče Jugoslavija še ostati evropska država in se znebiti sedanje etikete razvojno neobetavne države.

Dosedanje oblike sprostnosti o sodelovanju med Jugoslavijo in ES so preživele. Nove moramo graditi na recipročnosti (čprav asimetrični) in taki prilagoditvi našega gospodarskega sistema, da bomo lahko sploh še gospodarsko sodelovali z razvito Evropo, bo v prihodnjih petih letih dobila v mnogem nov tehnološke, podjetniške, strukturne in upravljavske kvalitete.

Samo 15 do 20 odstotkov izvoznih programov Jugoslavije, ki danes dosega povprečna ali celo nadpovprečna evropska merila, je premla za partnerstvo. To so izjeme, ki potrjuje pravilo. Če hočemo to stanje spremeniti, moramo odločno sprejeti sedanji gospodarski sistem in iz njega izhajajočo razvojno in gospodarsko politiko.

Danes Slovenija pospešeno ustanavlja informacijski center za pretok informacij z ES. Do podobnih centrov prihaja tudi v Beogradu in Zagrebu. Dobra informacija je osnovna za vsako načrtno delo.

Tako Slovenija kot celotna Jugoslavija razpolagata z neobdihnim kadrovskim potencialom za razvoj sodelovanja z razvito Evropo. Glede na demografsko gibanja bo Zahodni Evropi proti koncu tega in še posebno v začetku 21. stoletja močno primanjlovalo strokovnih kadrov. Možnosti sta dve: ali bomo do takrat ustvarili svoj partnerski položaj in znali prodajati Evropi in svetu tudi svoje znanje ali pa bo v visoko razvito Evropo odšla večina vrhunskih in kvalitetnih kadrov, ta družba pa se bo dokončno pogreznila v zaostalost.

DR. BOGOMIR KOVAČ: EVROPSKA REVOLUCIJA 1992

Evropa v začaranem krogu

Ko je Kristof Kolumb leta 1492 s pomočjo političnih ambicij španske kraljevske hiše in z ekonomsko podporo genovskega in amsterdamskega kapitala odkril Ameriko, je postal simbol novo nastajajočega kapitalizma, ki je Evropo spet povzdignil v središče sveta. Peisto let kasneje Evropa - v nič manj razburljivem zgodovinskem projektu - spet skuša odkriti svojo politično, ekonomsko in kulturno identiteto.

Tudi tukaj leto 1992 postaja vse bolj svojevrsna metafora velikih strukturnih sprememb sodobnega sveta - prehoda z industrijske v postindustrijsko družbo, ki je primerljiv s Kolumbovim časom začetka spreminjanja iz agrarne v industrijsko civilizacijo.

Evropa je vse tja do prve polovice dvajsetega stoletja ohranila osrednjo politično ekonomsko in vojaško moč sveta (Anglija, Nemčija, Francija, Rusija), toda njena tradicionalna notranja nasprotja so v kratkem obdobju izzvala kar dva svetovna pretresa. Iz njih je prišla oslabljena in dokončno razpetu med dva nasprotujoča si politično ideološka bloka, ki se nikoli nista identifikirala s tradicionalnim evropskim prostorom.

Pri tem pa so se postopno razkrile vsaj tri velike zgodovinske dileme, pred katerimi stoji tudi projekt Evrope 1992:

- notranja politično-ekonomsko in vojaška razcepljenost na t. i. Zahodno in Vzhodno Evropo, ki je posebno za ZRN ključnega pomena (t. i. nemško vprašanje je preizkusni kamen vseevropske družbene skupnosti);

- različni razvojni scenariji evropske skupnosti, kjer federalisti zagovarjajo enoten koncept transnacionalne ekonomske in politične države (ob upoštevanju kulturne raznolikosti), zagovorniki evropske konfederacije pa pristajajo zgolj na skupne politično-ekonomske institucije in razvojno politiko;

- različno pa je tudi pojmovanje evropskega povezovanja s svetom, kjer nekateri zagovarjajo Evropo kot relativno celovit tehnološki, ekonomski in politični sistem, kot novo civilizacijsko jedro («evropeizacija» Evrope), drugi pa vidijo Novo Evropo v vlogi spreminjanja sveta («mondializacija» Evrope).

Rešitev prve dileme je zelo odvisna od uspešnosti ekonomskih in političnih reform komunističnih režimov v vzhodnoevropskih državah in njihovega približevanja «normalnim» politično ekonomskim institucijam zahodne evropske skupnosti (tržno gospodarstvo, politični strankarski pluralizem) ki bo na drugi strani morala nadgraditi uspešno Brandtovo «Ostpolitik» iz zgodnjih sedemdesetih let.

Prva dilema je odvisna predvsem od uspešnosti prihodnjega stajanja utaplajočega se socializma v kapitalski politično ekonomski svet (t. i. rekapitalizacija socializma), pa so protislovia federacije oz. konfederalne ureditve Nove Evrope v središču teoretskih praznov, sistemskih oblikovanja novih institucij in povsem pragmatičnih ekonomsko političnih odločitev. Navidezno so bitko dobili zagovorniki evropskega federalizma, ki v splošnem evforično vzdiguje optimizma in pričakovaj ponujajo nov ekonomski koncept t. i. enotnega trga («common market») in novo politično aritmetiko evropskega parlamenta in skupne vladne politike (sprememba volilnega sistema). Po optimističnih ocenah evrokratov predstavlja evropska skupnost veliko priložnost za prestrukturiranje evropskega gospodarstva, pospešitev njene gospodarske rasti, povečanje zaposlenosti, produktivnosti in rentabilnosti poslovanja, za razvoj evropskega podjetništva, tehnološki razvoj in svetovna znanost, za stabilnost cen, boljše potrošniško izbiro in podobno. Nova Evropa postaja s 320 milijoni ljudi in združitvijo ekonomskih sposobnosti dvajsetih držav ekonomsko najmočnejše področje svetovnega trga, hkrati pa bo skupni evropski prostor omogočil prihrani po oceni P. Cecchinija več kot 200 milijard ECU-jev (ali drugače - to je sedaj oportunistični strošek neobstoja Evropske skupnosti).

prej je treba odstraniti kakršnekoli fizične in ekonomske omejitve svobodnega pretoka blaga in storitev, ljudi in kapitala, znanja in tehnologije (program t. i. Bele knjige), sprostiti potrošniške potencialne največjega svetovnega trga in novo podjetništvo kot gonilno kolo ekonomskega prestrukturiranja. Ker potrebuje vsak tržni sistem svobodno konkurenco natančno določena pravila igre (pravni sistem), je treba na drugi ravni pripraviti enoten zakon o podjetjih, enotno tehnološko in blagovno standardizacijo, patentno zakonodajo, uskladiti protimonopolno zakonodajo in podobno. Enotni trg zahteva tudi poenotenje financ, posebno skupne denarne enote kot enotne mere vrednosti in ustanovitev evropske centralne banke, kar predstavlja tretjo institucionalno raven izgradnje Evropske skupnosti. Če k temu pristojejo še poenotenje davčne, kmetijske, energetske, prometne, telekomunikacijske politike in še bi lahko naštevale, potem lahko počasi dobimo skromno predstavo o fantastičnem projektu spreminjanja »stare« Evrope.

Zdi se, da evropska revolucija 1992 nosi s seboj revolucionarni naboj in mehanizem, ki ga je K. Mannheim že v tridesetih letih opisal kot most med ideološkimi in utopičnimi (ideologični običajno zagovarjajo status quo, utopisi pa stremijo k nemogočemu), K. Popper pa je temu dodal še nevarnost in omejenost revolucionarnega «socialnega inženiringa» («socialni inženirji» odločajo o usodi zgodovine - skratka zgodba, ki je nam, otrokom komunizma, znana že od mladih nog).

Mnogi so pri tem preprosto spregledali, da evropski »enotni trg« zahteva bistveno drugačno institucionalno zasnovano kot »skupni trg«: ne gre zgolj za svobodno ekonomski prostor, temveč za enotno pravno regulativno (nemški, angleški, ...) hkrati pa sprememba pravnih norm lahko vsaj kratkoročno bolj vpliva kot spodbujanje menedžment in podjetništvo. Največja iluzija pa je poenotenje financ,

posebno denarja (opustitev nacionalnih valut v korist ECU) in vzpostavitev Evropske centralne banke (podrejene sedanjih nacionalnih centralnih bank), kar bi povzročilo kaotično vrednotenje blaga in vprašljivo politično ekonomsko arbitrarnost v centralni banki. Vlade v posameznih državah se boje, da bodo pri tem izgubile del svoje politične suverenosti (Velika Britanija na finančnem področju, Francija na fiskalnem, ZRN pa na podjetniški ravni). Podjetniki in menedžment se sicer odločajo za agresivnejšo marketinško strategijo in notranje prestrukturiranje podjetij ter zunanje povezovanje, hkrati pa se čutijo ogrožena predvsem mala in srednja podjetja (podjetniška mnenja o prednostih in slabostih Nove Evrope so približno razpolovljena). Sindikati se pritožujejo, da nove spremembe ne prinašajo nobenih prednosti »delavskemu razredu« in ne izboljšujejo njegovega ekonomskega in upravljskega položaja, nekateri vlade in podjetniki nasprotujejo participativnim modelom, npr. Britanci nem-

Evropa se je znašla v začaranem krogu. Če ne privoli v nove institucionalne spremembe, bo politično in ekonomsko nepopravljivo zaostala v svetovni igri ekonomskih sil, če pa se želi vnovič vključiti kot novo razvojno jedro, bo morala v marsičem spremeniti ne le svojo dosedanjno politično in ekonomsko podobo, ampak predvsem svoj socialnokulturni, vrednotni sistem, na katerem je gradila svojo novoveško civilizacijo.

skemu Mitbestimmungu. Edini pravi zmagovalci nove evropske vizije so pravzaprav potrošniki, ki bodo pridobili nove in cenejše proizvode, in intelektualci, ki bodo lahko širili svoje ideje in hotenja na nova področja raziskovanja. Zdi se, da novi evropski problemi naraščajo sorazmerno s kompleksnostjo in zahtevnostjo evroprojekta; od vsesplošnega strinjanja o odpravi vseh tehničnih in ekonomskih omejitev (Evropa brez meja) do deljenih ocev o podjetniških prednostih enotnega trga (posebno zakona o podjetjih) in odkritega sprotnostovanja bančnikov in vlad o enotnem

finančnem sistemu posebno v Veliki Britaniji in ZRN). Evropa se je pravzaprav znašla v začaranem krogu. Če ne privoli v nove institucionalne spremembe, bo politično in ekonomsko nepopravljivo zaostala v svetovni igri ekonomskih sil, če pa se želi vnovič vključiti kot novo razvojno jedro, bo morala v mnogem spremeniti ne zgolj svojo dosedanjno politično in ekonomsko podobo, temveč predvsem svoj socialnokulturni, vrednotni sistem, na katerem je gradila svoj novoveški civilizacijski vzpon.

Nova Evropa 1992 je danes predvsem ideološki projekt, ki sicer temelji na realnih ekonomskih potrebah (kriza sedemdesetih let in konkurenčna perspektiva na svetovnem trgu) in političnih željah posameznih držav (posebno vodilnih - ZRN, Francije, Italije), ki v njej vidijo priložnost za lastno afirmacijo. Realni domet različnih evropskih politično ekonomskih interesov v devetdesetih letih zato ostaja vzpostavitev relativno zaprtega in dobro zavarovanega ekonomskega prostora, v katerem bodo evropska podjetja lažje konkurirala že uveljavljenim ameriškim korporacijam in prihajajočemu japonskemu podjetništvu (zanj postaja Velika Britanija odskočni most za Evropo).

Predvsem pa je evropska pot v mnogočem paradigma za Jugoslavijo, ne samo zaradi želene evropske perspektive jugoslovanske družbe, temveč zaradi podobnih problemov in ciljev, ki jih mora rešiti evropska politično ekonomska integracija (enotni trg/skupni trg, federalizem/konfederalizem, ideološko-socialnega inženiringa-). Za Jugoslavijo kaipada ni vprašanje, ali v Evropo ali ne, temveč kdaj in kako, vendar pa je predpogoj tega približevanja vsaj minimalna institucionalna primerljivost obeh sistemov (svobodno podjetništvo, tržna konkurenca, kapitalne institucije, pravna država, politični liberalizem in politično strankarski pluralizem). Most k Evropi se pričinja tam, kjer socializem ne bo več oblasti projekt te ali one monopolne partije, temveč samo še socialna politika demokratično izvoljene politične oblasti. Tako na podjetniški kot na politični ravni ni več časa za neskončne in brezplodne teoretske diskusije in načelne opredelitve (takšna je lahko tudi napovedana problemska konferenca SZDL) temveč za povsem pragmatične sistemske in ekonomske politične odločitve (slovenska vlada na tem mestu nepopravljivo zaostaja).

Evropa 1992 je sicer izziv, ki predvsem buri intelektualne duhove in politično domišljijo, toda čeprav bodo njeni realni rezultati večinoma zaostali za pričakovanji, pomeni pomemben prispevek k oblikovanju novih vrednot postindustrijske civilizacije. Kakršnokoli zaostajanje na tem področju bo v teh časih prelomnih sprememb usodno za mnoge narode in narodnosti Evrope, in to je nauk, ki si ga »neučeca« se »jugoslovanska družba najverjetneje ne bo zapomnila.

Evropa kajpada ne bo doživela žalostne usode starega Rima, temveč bo verjetno propadla zaradi svoje uspešnosti, kot bistro ugotavlja Schumpeter. Vendar pa je to že druga zgodba, v kateri pa se vsaj nam, Jugoslovancem, kot kaže, obeta karseda lepa in trdna prihodnost.

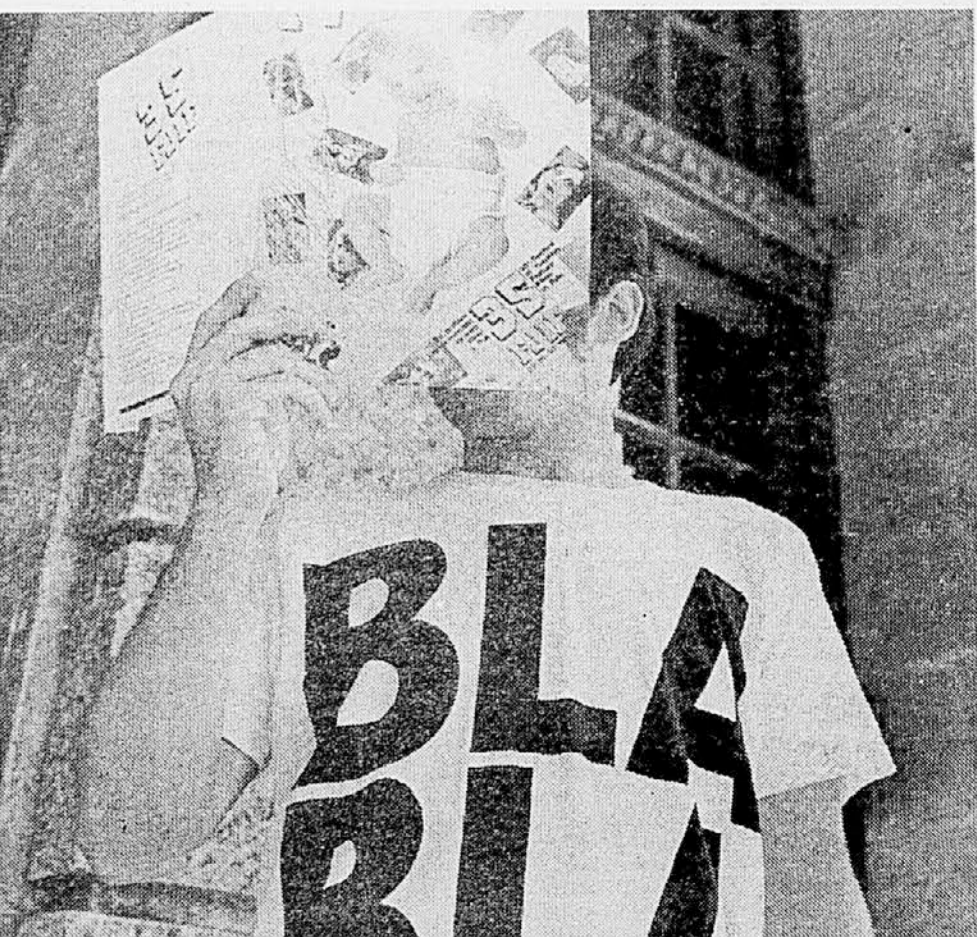

Foto: Igor Modic

VIETNAMCI SE UMIKAJO IZ KAMPUČIJE

Drugi Afganistan ali cvetoč trg?

Ko je v začetku tega leta Phnom Penh proslavil 10. obletnico ustanovitve prvotnega režima Ljudske republike Kampučije...

Seveda gre v tem trenutku zlasti za taktiziranje, pri katerem skuša vsak iztržiti čim več. V igri so številni dejavniki, tako notranji, kampučijski, kot zunanji...

Nedavno drugo »neuradno« srečanje (znano po kratki JIM, od Jakarta Informal Meeting) strani, vpletenih v kampučijski konflikt...

Paradoks je v tem, da je najširši konsenz o politični rešitvi krize že dosežen - vietnamskemu umiku naj bi sledile splošne volitve pod mednarodnim nadzorom...

Presenetljivo obilje pobud

Diplomatskih pobud je glede na notranji pat položaj v Kampučiji kar neverjetno veliko. Na prvem mestu je seveda očita odločenost Moskve in Pekinga...

KITAJSKA ZAVZEMA DRUGAČNO DRŽO

Podpora princu Sihanuku

Novo, konstruktivno ozračje med Kitajsko in Sovjetsko zvezo in odmik Pekinga od nekdanjih kampučijskih zaveznikov...

Če bi tisto, kar Kitajci v zadnjem času radi imenujejo »svetovni trend detanta«, delovalo po enostavni logiki, bi morala desetletnica vietnamske okupacije Kampučije označiti splošna sprava...

»Drvo svobode.« je zapisal Thomas Jefferson dva meseca po ustavnem zboru, »je treba od časa do časa osvoboditi s krvjo domoljubov in tiranov...«

Še preden se je dobro posušilo črnilo, s katerim so ustanovni očetje ZDA napisali ustavo, so se že pojavili predlogi za amandmaje. Toda pisni ameriške ustave so vse to modro predvideli...

Toda bolj kot kdajkoli prej je zdaj očitno, da bi nekateri Američani najraje potisnili v ustavo vse, kar je na dnevnem političnem jedrniku. Zagovorniki ustavnih sprememb zahtevajo sklične konstituentne konvencije...

»Drevo svobode.« je zapisal Thomas Jefferson dva meseca po ustavnem zboru, »je treba od časa do časa osvoboditi s krvjo domoljubov in tiranov. To je naravni gnoj za drevo.«

O tem, ali spreminjati ustavo ali ne, sta se v ZDA sedaj ustvarila dva tabora, katerih predstavniki te dni vneto dokazujejo prednost in slabosti spreminjanja oziroma nespreminjanja ustave.

Zagovorniki ustavnega statusa quo trdijo, da je tistih 4543 besed, kolikor so jih ustavnih očetje napisali na štirih listih papirja, povsem dovolj, da so se ZDA zadnjih dvesto let uspešno razvijale, prebredle državljansko vojno, dve svetovni vojni, umor štirih predsednikov, veliko gospodarsko krizo, nepričljeno vojno v Vietnamu, škandale v Washingtonu...

dokitažem zdaj samo eden od motečih dejavnikov njune zunanje politične »perestrojke« (ki je, razumljivo, v tesni zvezi z notranjimi reformami).

Zelo pomembna je tudi navezava političnega dialoga med Pekingom in Hanojem, in z obeh strani, zlasti z vietnamske, je že bilo slišati namige o obnovi nekdanjega prijateljstva. Tako je bilo oznanilo Pekinga, da po vsej verjetnosti zlasti pri dveh vprašanih, in bo več dajal prednosti Rdečim Khmerom...

Negativen »lakmusov test«

In če se spet pomudimo pri sestanku v Džakarti, niti tako zelo ugodni mednarodni dejavniki niso zadostovali, da bi udeleženci uspešno prestali »lakmusov test zgodovine«, kakor je pred srečanjem nanje apeliral gostitelj, indonezijski zunanji minister Ali Alatas.

Čeprav je kampučijska tragedija konec lanskega in v začetku letošnjega leta zašla v, lahko bi rekli, sklepno fazo, in se je mir začasne jasnejše kazati na obzorju, je dokončen razplet tega južnoazijskega vozla dosti bolj zapleten.

Konstruktivno ozračje v kitajsko-sovjetskih pogovorih o Kampučiji sredi lanskega leta je pripeljalo do zgodovinskih medsebojnih obiskov zunanjih ministrov Oian Oichena in Edwarda Sevardnadzeja. Z decembra v Moskvi, nato pa še februarja v Pekingu sta s kampučijskega problema odstranila nalepko »ovira« proti normalizaciji odnosov med velikima silama.

Konstruktivno ozračje v kitajsko-sovjetskih pogovorih o Kampučiji sredi lanskega leta je pripeljalo do zgodovinskih medsebojnih obiskov zunanjih ministrov Oian Oichena in Edwarda Sevardnadzeja.

Po Sovjetski zvezi je tudi Vietnam na vrsti, da se po desetih letih znebi svojega »Afganistana« - Kampučije. Toda položaj je glede na afganistanskega postavljen na glavo in protisloven: o najširšem okviru politične rešitve obstoji konsenz vseh vpletenih strani, a zaradi razhajanja v »podrobnostih« se utegneta umik vietnamskih čet in narodna sprava še krepko zavleči. Tačas se kampučijske frakcije hite - oboroževati...

Poleg roka vietnamskega umika (Vietnam in Phnom Penh zahtevata tudi poprejšnje prenehanje tuje pomoči trojni koaliciji) se je zataknilo zlasti pri dveh vprašanih. Prvo je, kdo naj bo do splošnih volitev v Kampučiji formalno na oblasti. Odporniška koalicija zahteva, naj bo to prehodna vlada z enakopravno udeležbo vseh štirih frakcij, kar bi pomenilo razpustitev sedanje pro-vietnamskega režima.

Drugi kamen spotike je mednarodni nadzor volitev oziroma miru v Kampučiji. Sihanukova koalicija se zavzema za pomoč mirovni sil OZN ob razorožitvi vseh frakcij (Rdeči Khmeri so kot alternativno predlagali zmanjšanje vojske moči vsake frakcije na 10.000 mož). Nasprotna stran pa trdi, da bi bila to grožnja kampučijski suverenosti, in predlaga le neopredeljen »mednarodni nadzorni mehanizem«.

Gre za tako rekoč »konstantna« nesoglasja, kajti prav zaradi njih so se izjavila tudi tri dosedanja srečanja med Sihanukom in Hun Senom, ki so bila poleg obtožb na račun Rdečih Khmerov, da se pripravljajo na prevzem oblasti, poglavitni razlog, da je Sihanuk bojkotal srečanje v Džakarti.

Prekaljen politik, kakršni je princ Sihanuk, je torej natančno predvidel negativen izid »lakmusovega testa zgodovine« v Džakarti. S tem pa ni rečeno, da ne bodo Sihanuk in drugi aktivi kampučijske drame položili več kart na mizo na naslednjem podobnem srečanju, ki naj bi bilo julija, prav tako v Indoneziji. Slišati je bilo že predloge, naj bi nanj povabili tudi predstavniki Sovjetske zveze, Kitajske in ZDA, kar bi pravzaprav pomenilo mednarodno mirovno konferenco o Kampučiji.

Toda v kampučijski stvarnosti je mir še daleč. Na bojiščih sicer ni več ofenziv in spopadov večjih razsežnosti vse od leta 1985, ko so se čete Hanoja in Phnom Penha utrle na strateških položajih vzdolž kampučijsko-tajsko meje, in vse odkar je Vietnam spoznal, da je umik iz Kampučije neizogiben. Umik se je dejansko že začel, saj naj bi v Kampučiji ostalo le še 50.000 do 70.000 vietnamskih vojakov od nekdanjih 200.000. Zato pa se kampučijske frakcije hite oboroževati, kakor da odločen spopad se ne pride. Ali čaka Kampučija usoda Afganistana, kjer se državljanska vojna po sovjetskemu umiku še nadaljuje? O tem za zdaj lahko le ugibamo.

Drugi kamen spotike je mednarodni nadzor volitev oziroma miru v Kampučiji. Sihanukova koalicija se zavzema za pomoč mirovni sil OZN ob razorožitvi vseh frakcij (Rdeči Khmeri so kot alternativno predlagali zmanjšanje vojske moči vsake frakcije na 10.000 mož). Nasprotna stran pa trdi, da bi bila to grožnja kampučijski suverenosti, in predlaga le neopredeljen »mednarodni nadzorni mehanizem«.

Gre za tako rekoč »konstantna« nesoglasja, kajti prav zaradi njih so se izjavila tudi tri dosedanja srečanja med Sihanukom in Hun Senom, ki so bila poleg obtožb na račun Rdečih Khmerov, da se pripravljajo na prevzem oblasti, poglavitni razlog, da je Sihanuk bojkotal srečanje v Džakarti.

Prekaljen politik, kakršni je princ Sihanuk, je torej natančno predvidel negativen izid »lakmusovega testa zgodovine« v Džakarti. S tem pa ni rečeno, da ne bodo Sihanuk in drugi aktivi kampučijske drame položili več kart na mizo na naslednjem podobnem srečanju, ki naj bi bilo julija, prav tako v Indoneziji. Slišati je bilo že predloge, naj bi nanj povabili tudi predstavniki Sovjetske zveze, Kitajske in ZDA, kar bi pravzaprav pomenilo mednarodno mirovno konferenco o Kampučiji.

Toda v kampučijski stvarnosti je mir še daleč. Na bojiščih sicer ni več ofenziv in spopadov večjih razsežnosti vse od leta 1985, ko so se čete Hanoja in Phnom Penha utrle na strateških položajih vzdolž kampučijsko-tajsko meje, in vse odkar je Vietnam spoznal, da je umik iz Kampučije neizogiben. Umik se je dejansko že začel, saj naj bi v Kampučiji ostalo le še 50.000 do 70.000 vietnamskih vojakov od nekdanjih 200.000. Zato pa se kampučijske frakcije hite oboroževati, kakor da odločen spopad se ne pride. Ali čaka Kampučija usoda Afganistana, kjer se državljanska vojna po sovjetskemu umiku še nadaljuje? O tem za zdaj lahko le ugibamo.

Drugi kamen spotike je mednarodni nadzor volitev oziroma miru v Kampučiji. Sihanukova koalicija se zavzema za pomoč mirovni sil OZN ob razorožitvi vseh frakcij (Rdeči Khmeri so kot alternativno predlagali zmanjšanje vojske moči vsake frakcije na 10.000 mož). Nasprotna stran pa trdi, da bi bila to grožnja kampučijski suverenosti, in predlaga le neopredeljen »mednarodni nadzorni mehanizem«.

Gre za tako rekoč »konstantna« nesoglasja, kajti prav zaradi njih so se izjavila tudi tri dosedanja srečanja med Sihanukom in Hun Senom, ki so bila poleg obtožb na račun Rdečih Khmerov, da se pripravljajo na prevzem oblasti, poglavitni razlog, da je Sihanuk bojkotal srečanje v Džakarti.

Prekaljen politik, kakršni je princ Sihanuk, je torej natančno predvidel negativen izid »lakmusovega testa zgodovine« v Džakarti. S tem pa ni rečeno, da ne bodo Sihanuk in drugi aktivi kampučijske drame položili več kart na mizo na naslednjem podobnem srečanju, ki naj bi bilo julija, prav tako v Indoneziji. Slišati je bilo že predloge, naj bi nanj povabili tudi predstavniki Sovjetske zveze, Kitajske in ZDA, kar bi pravzaprav pomenilo mednarodno mirovno konferenco o Kampučiji.

Toda v kampučijski stvarnosti je mir še daleč. Na bojiščih sicer ni več ofenziv in spopadov večjih razsežnosti vse od leta 1985, ko so se čete Hanoja in Phnom Penha utrle na strateških položajih vzdolž kampučijsko-tajsko meje, in vse odkar je Vietnam spoznal, da je umik iz Kampučije neizogiben. Umik se je dejansko že začel, saj naj bi v Kampučiji ostalo le še 50.000 do 70.000 vietnamskih vojakov od nekdanjih 200.000. Zato pa se kampučijske frakcije hite oboroževati, kakor da odločen spopad se ne pride. Ali čaka Kampučija usoda Afganistana, kjer se državljanska vojna po sovjetskemu umiku še nadaljuje? O tem za zdaj lahko le ugibamo.

Drugi kamen spotike je mednarodni nadzor volitev oziroma miru v Kampučiji. Sihanukova koalicija se zavzema za pomoč mirovni sil OZN ob razorožitvi vseh frakcij (Rdeči Khmeri so kot alternativno predlagali zmanjšanje vojske moči vsake frakcije na 10.000 mož). Nasprotna stran pa trdi, da bi bila to grožnja kampučijski suverenosti, in predlaga le neopredeljen »mednarodni nadzorni mehanizem«.

Gre za tako rekoč »konstantna« nesoglasja, kajti prav zaradi njih so se izjavila tudi tri dosedanja srečanja med Sihanukom in Hun Senom, ki so bila poleg obtožb na račun Rdečih Khmerov, da se pripravljajo na prevzem oblasti, poglavitni razlog, da je Sihanuk bojkotal srečanje v Džakarti.

Prekaljen politik, kakršni je princ Sihanuk, je torej natančno predvidel negativen izid »lakmusovega testa zgodovine« v Džakarti. S tem pa ni rečeno, da ne bodo Sihanuk in drugi aktivi kampučijske drame položili več kart na mizo na naslednjem podobnem srečanju, ki naj bi bilo julija, prav tako v Indoneziji. Slišati je bilo že predloge, naj bi nanj povabili tudi predstavniki Sovjetske zveze, Kitajske in ZDA, kar bi pravzaprav pomenilo mednarodno mirovno konferenco o Kampučiji.

Toda v kampučijski stvarnosti je mir še daleč. Na bojiščih sicer ni več ofenziv in spopadov večjih razsežnosti vse od leta 1985, ko so se čete Hanoja in Phnom Penha utrle na strateških položajih vzdolž kampučijsko-tajsko meje, in vse odkar je Vietnam spoznal, da je umik iz Kampučije neizogiben. Umik se je dejansko že začel, saj naj bi v Kampučiji ostalo le še 50.000 do 70.000 vietnamskih vojakov od nekdanjih 200.000. Zato pa se kampučijske frakcije hite oboroževati, kakor da odločen spopad se ne pride. Ali čaka Kampučija usoda Afganistana, kjer se državljanska vojna po sovjetskemu umiku še nadaljuje? O tem za zdaj lahko le ugibamo.

Drugi kamen spotike je mednarodni nadzor volitev oziroma miru v Kampučiji. Sihanukova koalicija se zavzema za pomoč mirovni sil OZN ob razorožitvi vseh frakcij (Rdeči Khmeri so kot alternativno predlagali zmanjšanje vojske moči vsake frakcije na 10.000 mož). Nasprotna stran pa trdi, da bi bila to grožnja kampučijski suverenosti, in predlaga le neopredeljen »mednarodni nadzorni mehanizem«.

Gre za tako rekoč »konstantna« nesoglasja, kajti prav zaradi njih so se izjavila tudi tri dosedanja srečanja med Sihanukom in Hun Senom, ki so bila poleg obtožb na račun Rdečih Khmerov, da se pripravljajo na prevzem oblasti, poglavitni razlog, da je Sihanuk bojkotal srečanje v Džakarti.

Prekaljen politik, kakršni je princ Sihanuk, je torej natančno predvidel negativen izid »lakmusovega testa zgodovine« v Džakarti. S tem pa ni rečeno, da ne bodo Sihanuk in drugi aktivi kampučijske drame položili več kart na mizo na naslednjem podobnem srečanju, ki naj bi bilo julija, prav tako v Indoneziji. Slišati je bilo že predloge, naj bi nanj povabili tudi predstavniki Sovjetske zveze, Kitajske in ZDA, kar bi pravzaprav pomenilo mednarodno mirovno konferenco o Kampučiji.

Toda v kampučijski stvarnosti je mir še daleč. Na bojiščih sicer ni več ofenziv in spopadov večjih razsežnosti vse od leta 1985, ko so se čete Hanoja in Phnom Penha utrle na strateških položajih vzdolž kampučijsko-tajsko meje, in vse odkar je Vietnam spoznal, da je umik iz Kampučije neizogiben. Umik se je dejansko že začel, saj naj bi v Kampučiji ostalo le še 50.000 do 70.000 vietnamskih vojakov od nekdanjih 200.000. Zato pa se kampučijske frakcije hite oboroževati, kakor da odločen spopad se ne pride. Ali čaka Kampučija usoda Afganistana, kjer se državljanska vojna po sovjetskemu umiku še nadaljuje? O tem za zdaj lahko le ugibamo.

Drugi kamen spotike je mednarodni nadzor volitev oziroma miru v Kampučiji. Sihanukova koalicija se zavzema za pomoč mirovni sil OZN ob razorožitvi vseh frakcij (Rdeči Khmeri so kot alternativno predlagali zmanjšanje vojske moči vsake frakcije na 10.000 mož). Nasprotna stran pa trdi, da bi bila to grožnja kampučijski suverenosti, in predlaga le neopredeljen »mednarodni nadzorni mehanizem«.

Gre za tako rekoč »konstantna« nesoglasja, kajti prav zaradi njih so se izjavila tudi tri dosedanja srečanja med Sihanukom in Hun Senom, ki so bila poleg obtožb na račun Rdečih Khmerov, da se pripravljajo na prevzem oblasti, poglavitni razlog, da je Sihanuk bojkotal srečanje v Džakarti.

Prekaljen politik, kakršni je princ Sihanuk, je torej natančno predvidel negativen izid »lakmusovega testa zgodovine« v Džakarti. S tem pa ni rečeno, da ne bodo Sihanuk in drugi aktivi kampučijske drame položili več kart na mizo na naslednjem podobnem srečanju, ki naj bi bilo julija, prav tako v Indoneziji. Slišati je bilo že predloge, naj bi nanj povabili tudi predstavniki Sovjetske zveze, Kitajske in ZDA, kar bi pravzaprav pomenilo mednarodno mirovno konferenco o Kampučiji.

Toda v kampučijski stvarnosti je mir še daleč. Na bojiščih sicer ni več ofenziv in spopadov večjih razsežnosti vse od leta 1985, ko so se čete Hanoja in Phnom Penha utrle na strateških položajih vzdolž kampučijsko-tajsko meje, in vse odkar je Vietnam spoznal, da je umik iz Kampučije neizogiben. Umik se je dejansko že začel, saj naj bi v Kampučiji ostalo le še 50.000 do 70.000 vietnamskih vojakov od nekdanjih 200.000. Zato pa se kampučijske frakcije hite oboroževati, kakor da odločen spopad se ne pride. Ali čaka Kampučija usoda Afganistana, kjer se državljanska vojna po sovjetskemu umiku še nadaljuje? O tem za zdaj lahko le ugibamo.

Drugi kamen spotike je mednarodni nadzor volitev oziroma miru v Kampučiji. Sihanukova koalicija se zavzema za pomoč mirovni sil OZN ob razorožitvi vseh frakcij (Rdeči Khmeri so kot alternativno predlagali zmanjšanje vojske moči vsake frakcije na 10.000 mož). Nasprotna stran pa trdi, da bi bila to grožnja kampučijski suverenosti, in predlaga le neopredeljen »mednarodni nadzorni mehanizem«.

Gre za tako rekoč »konstantna« nesoglasja, kajti prav zaradi njih so se izjavila tudi tri dosedanja srečanja med Sihanukom in Hun Senom, ki so bila poleg obtožb na račun Rdečih Khmerov, da se pripravljajo na prevzem oblasti, poglavitni razlog, da je Sihanuk bojkotal srečanje v Džakarti.

Prekaljen politik, kakršni je princ Sihanuk, je torej natančno predvidel negativen izid »lakmusovega testa zgodovine« v Džakarti. S tem pa ni rečeno, da ne bodo Sihanuk in drugi aktivi kampučijske drame položili več kart na mizo na naslednjem podobnem srečanju, ki naj bi bilo julija, prav tako v Indoneziji. Slišati je bilo že predloge, naj bi nanj povabili tudi predstavniki Sovjetske zveze, Kitajske in ZDA, kar bi pravzaprav pomenilo mednarodno mirovno konferenco o Kampučiji.

Toda v kampučijski stvarnosti je mir še daleč. Na bojiščih sicer ni več ofenziv in spopadov večjih razsežnosti vse od leta 1985, ko so se čete Hanoja in Phnom Penha utrle na strateških položajih vzdolž kampučijsko-tajsko meje, in vse odkar je Vietnam spoznal, da je umik iz Kampučije neizogiben. Umik se je dejansko že začel, saj naj bi v Kampučiji ostalo le še 50.000 do 70.000 vietnamskih vojakov od nekdanjih 200.000. Zato pa se kampučijske frakcije hite oboroževati, kakor da odločen spopad se ne pride. Ali čaka Kampučija usoda Afganistana, kjer se državljanska vojna po sovjetskemu umiku še nadaljuje? O tem za zdaj lahko le ugibamo.

Senom, ki so bila poleg obtožb na račun Rdečih Khmerov, da se pripravljajo na prevzem oblasti, poglavitni razlog, da je Sihanuk bojkotal srečanje v Džakarti.

Prekaljen politik, kakršni je princ Sihanuk, je torej natančno predvidel negativen izid »lakmusovega testa zgodovine« v Džakarti. S tem pa ni rečeno, da ne bodo Sihanuk in drugi aktivi kampučijske drame položili več kart na mizo na naslednjem podobnem srečanju, ki naj bi bilo julija, prav tako v Indoneziji. Slišati je bilo že predloge, naj bi nanj povabili tudi predstavniki Sovjetske zveze, Kitajske in ZDA, kar bi pravzaprav pomenilo mednarodno mirovno konferenco o Kampučiji.

Toda v kampučijski stvarnosti je mir še daleč. Na bojiščih sicer ni več ofenziv in spopadov večjih razsežnosti vse od leta 1985, ko so se čete Hanoja in Phnom Penha utrle na strateških položajih vzdolž kampučijsko-tajsko meje, in vse odkar je Vietnam spoznal, da je umik iz Kampučije neizogiben. Umik se je dejansko že začel, saj naj bi v Kampučiji ostalo le še 50.000 do 70.000 vietnamskih vojakov od nekdanjih 200.000. Zato pa se kampučijske frakcije hite oboroževati, kakor da odločen spopad se ne pride. Ali čaka Kampučija usoda Afganistana, kjer se državljanska vojna po sovjetskemu umiku še nadaljuje? O tem za zdaj lahko le ugibamo.

Drugi kamen spotike je mednarodni nadzor volitev oziroma miru v Kampučiji. Sihanukova koalicija se zavzema za pomoč mirovni sil OZN ob razorožitvi vseh frakcij (Rdeči Khmeri so kot alternativno predlagali zmanjšanje vojske moči vsake frakcije na 10.000 mož). Nasprotna stran pa trdi, da bi bila to grožnja kampučijski suverenosti, in predlaga le neopredeljen »mednarodni nadzorni mehanizem«.

Gre za tako rekoč »konstantna« nesoglasja, kajti prav zaradi njih so se izjavila tudi tri dosedanja srečanja med Sihanukom in Hun Senom, ki so bila poleg obtožb na račun Rdečih Khmerov, da se pripravljajo na prevzem oblasti, poglavitni razlog, da je Sihanuk bojkotal srečanje v Džakarti.

Prekaljen politik, kakršni je princ Sihanuk, je torej natančno predvidel negativen izid »lakmusovega testa zgodovine« v Džakarti. S tem pa ni rečeno, da ne bodo Sihanuk in drugi aktivi kampučijske drame položili več kart na mizo na naslednjem podobnem srečanju, ki naj bi bilo julija, prav tako v Indoneziji. Slišati je bilo že predloge, naj bi nanj povabili tudi predstavniki Sovjetske zveze, Kitajske in ZDA, kar bi pravzaprav pomenilo mednarodno mirovno konferenco o Kampučiji.

Toda v kampučijski stvarnosti je mir še daleč. Na bojiščih sicer ni več ofenziv in spopadov večjih razsežnosti vse od leta 1985, ko so se čete Hanoja in Phnom Penha utrle na strateških položajih vzdolž kampučijsko-tajsko meje, in vse odkar je Vietnam spoznal, da je umik iz Kampučije neizogiben. Umik se je dejansko že začel, saj naj bi v Kampučiji ostalo le še 50.000 do 70.000 vietnamskih vojakov od nekdanjih 200.000. Zato pa se kampučijske frakcije hite oboroževati, kakor da odločen spopad se ne pride. Ali čaka Kampučija usoda Afganistana, kjer se državljanska vojna po sovjetskemu umiku še nadaljuje? O tem za zdaj lahko le ugibamo.

Drugi kamen spotike je mednarodni nadzor volitev oziroma miru v Kampučiji. Sihanukova koalicija se zavzema za pomoč mirovni sil OZN ob razorožitvi vseh frakcij (Rdeči Khmeri so kot alternativno predlagali zmanjšanje vojske moči vsake frakcije na 10.000 mož). Nasprotna stran pa trdi, da bi bila to grožnja kampučijski suverenosti, in predlaga le neopredeljen »mednarodni nadzorni mehanizem«.

Gre za tako rekoč »konstantna« nesoglasja, kajti prav zaradi njih so se izjavila tudi tri dosedanja srečanja med Sihanukom in Hun Senom, ki so bila poleg obtožb na račun Rdečih Khmerov, da se pripravljajo na prevzem oblasti, poglavitni razlog, da je Sihanuk bojkotal srečanje v Džakarti.

Prekaljen politik, kakršni je princ Sihanuk, je torej natančno predvidel negativen izid »lakmusovega testa zgodovine« v Džakarti. S tem pa ni rečeno, da ne bodo Sihanuk in drugi aktivi kampučijske drame položili več kart na mizo na naslednjem podobnem srečanju, ki naj bi bilo julija, prav tako v Indoneziji. Slišati je bilo že predloge, naj bi nanj povabili tudi predstavniki Sovjetske zveze, Kitajske in ZDA, kar bi pravzaprav pomenilo mednarodno mirovno konferenco o Kampučiji.

Toda v kampučijski stvarnosti je mir še daleč. Na bojiščih sicer ni več ofenziv in spopadov večjih razsežnosti vse od leta 1985, ko so se čete Hanoja in Phnom Penha utrle na strateških položajih vzdolž kampučijsko-tajsko meje, in vse odkar je Vietnam spoznal, da je umik iz Kampučije neizogiben. Umik se je dejansko že začel, saj naj bi v Kampučiji ostalo le še 50.000 do 70.000 vietnamskih vojakov od nekdanjih 200.000. Zato pa se kampučijske frakcije hite oboroževati, kakor da odločen spopad se ne pride. Ali čaka Kampučija usoda Afganistana, kjer se državljanska vojna po sovjetskemu umiku še nadaljuje? O tem za zdaj lahko le ugibamo.

Drugi kamen spotike je mednarodni nadzor volitev oziroma miru v Kampučiji. Sihanukova koalicija se zavzema za pomoč mirovni sil OZN ob razorožitvi vseh frakcij (Rdeči Khmeri so kot alternativno predlagali zmanjšanje vojske moči vsake frakcije na 10.000 mož). Nasprotna stran pa trdi, da bi bila to grožnja kampučijski suverenosti, in predlaga le neopredeljen »mednarodni nadzorni mehanizem«.

Gre za tako rekoč »konstantna« nesoglasja, kajti prav zaradi njih so se izjavila tudi tri dosedanja srečanja med Sihanukom in Hun Senom, ki so bila poleg obtožb na račun Rdečih Khmerov, da se pripravljajo na prevzem oblasti, poglavitni razlog, da je Sihanuk bojkotal srečanje v Džakarti.

Prekaljen politik, kakršni je princ Sihanuk, je torej natančno predvidel negativen izid »lakmusovega testa zgodovine« v Džakarti. S tem pa ni rečeno, da ne bodo Sihanuk in drugi aktivi kampučijske drame položili več kart na mizo na naslednjem podobnem srečanju, ki naj bi bilo julija, prav tako v Indoneziji. Slišati je bilo že predloge, naj bi nanj povabili tudi predstavniki Sovjetske zveze, Kitajske in ZDA, kar bi pravzaprav pomenilo mednarodno mirovno konferenco o Kampučiji.

Toda v kampučijski stvarnosti je mir še daleč. Na bojiščih sicer ni več ofenziv in spopadov večjih razsežnosti vse od leta 1985, ko so se čete Hanoja in Phnom Penha utrle na strateških položajih vzdolž kampučijsko-tajsko meje, in vse odkar je Vietnam spoznal, da je umik iz Kampučije neizogiben. Umik se je dejansko že začel, saj naj bi v Kampučiji ostalo le še 50.000 do 70.000 vietnamskih vojakov od nekdanjih 200.000. Zato pa se kampučijske frakcije hite oboroževati, kakor da odločen spopad se ne pride. Ali čaka Kampučija usoda Afganistana, kjer se državljanska vojna po sovjetskemu umiku še nadaljuje? O tem za zdaj lahko le ugibamo.

Drugi kamen spotike je mednarodni nadzor volitev oziroma miru v Kampučiji. Sihanukova koalicija se zavzema za pomoč mirovni sil OZN ob razorožitvi vseh frakcij (Rdeči Khmeri so kot alternativno predlagali zmanjšanje vojske moči vsake frakcije na 10.000 mož). Nasprotna stran pa trdi, da bi bila to grožnja kampučijski suverenosti, in predlaga le neopredeljen »mednarodni nadzorni mehanizem«.

Gre za tako rekoč »konstantna« nesoglasja, kajti prav zaradi njih so se izjavila tudi tri dosedanja srečanja med Sihanukom in Hun Senom, ki so bila poleg obtožb na račun Rdečih Khmerov, da se pripravljajo na prevzem oblasti, poglavitni razlog, da je Sihanuk bojkotal srečanje v Džakarti.

Prekaljen politik, kakršni je princ Sihanuk, je torej natančno predvidel negativen izid »lakmusovega testa zgodovine« v Džakarti. S tem pa ni rečeno, da ne bodo Sihanuk in drugi aktivi kampučijske drame položili več kart na mizo na naslednjem podobnem srečanju, ki naj bi bilo julija, prav tako v Indoneziji. Slišati je bilo že predloge, naj bi nanj povabili tudi predstavniki Sovjetske zveze, Kitajske in ZDA, kar bi pravzaprav pomenilo mednarodno mirovno konferenco o Kampučiji.

Toda v kampučijski stvarnosti je mir še daleč. Na bojiščih sicer ni več ofenziv in spopadov večjih razsežnosti vse od leta 1985, ko so se čete Hanoja in Phnom Penha utrle na strateških položajih vzdolž kampučijsko-tajsko meje, in vse odkar je Vietnam spoznal, da je umik iz Kampučije neizogiben. Umik se je dejansko že začel, saj naj bi v Kampučiji ostalo le še 50.000 do 70.000 vietnamskih vojakov od nekdanjih 200.000. Zato pa se kampučijske frakcije hite oboroževati, kakor da odločen spopad se ne pride. Ali čaka Kampučija usoda Afganistana, kjer se državljanska vojna po sovjetskemu umiku še nadaljuje? O tem za zdaj lahko le ugibamo.

Drugi kamen spotike je mednarodni nadzor volitev oziroma miru v Kampučiji. Sihanukova koalicija se zavzema za pomoč mirovni sil OZN ob razorožitvi vseh frakcij (Rdeči Khmeri so kot alternativno predlagali zmanjšanje vojske moči vsake frakcije na 10.000 mož). Nasprotna stran pa trdi, da bi bila to grožnja kampučijski suverenosti, in predlaga le neopredeljen »mednarodni nadzorni mehanizem«.

Gre za tako rekoč »konstantna« nesoglasja, kajti prav zaradi njih so se izjavila tudi tri dosedanja srečanja med Sihanukom in Hun Senom, ki so bila poleg obtožb na račun Rdečih Khmerov, da se pripravljajo na prevzem oblasti, poglavitni razlog, da je Sihanuk bojkotal srečanje v Džakarti.

Prekaljen politik, kakršni je princ Sihanuk, je torej natančno predvidel negativen izid »lakmusovega testa zgodovine« v Džakarti. S tem pa ni rečeno, da ne bodo Sihanuk in drugi aktivi kampučijske drame položili več kart na mizo na naslednjem podobnem srečanju, ki naj bi bilo julija, prav tako v Indoneziji. Slišati je bilo že predloge, naj bi nanj povabili tudi predstavniki Sovjetske zveze, Kitajske in ZDA, kar bi pravzaprav pomenilo mednarodno mirovno konferenco o Kampučiji.

Toda v kampučijski stvarnosti je mir še daleč. Na bojiščih sicer ni več ofenziv in spopadov večjih razsežnosti vse od leta 1985, ko so se čete Hanoja in Phnom Penha utrle na strateških položajih vzdolž kampučijsko-tajsko meje, in vse odkar je Vietnam spoznal, da je umik iz Kampučije neizogiben. Umik se je dejansko že začel, saj naj bi v Kampučiji ostalo le še 50.000 do 70.000 vietnamskih vojakov od nekdanjih 200.000. Zato pa se kampučijske frakcije hite oboroževati, kakor da odločen spopad se ne pride. Ali čaka Kampučija usoda Afganistana, kjer se državljanska vojna po sovjetskemu umiku še nadaljuje? O tem za zdaj lahko le ugibamo.

Drugi kamen spotike je

Ljubljana, 11. marca 1989

zavestnim in odgovornim soodnosom in angažiranostjo do Kosova in vseh drugih podobnih zadev, do različnih Novih Sadov, Titogradov in maspokov lahko pri nas preprečimo Poljsko ali Libanon!

Če bomo molčali danes, bomo za jutri izgubili legitimno pravico že do tega, da se nas poslušajo, kaj šele, da bi smeli komu soliti pamet. Skrajni čas je že, da drug pred drugim rečemo bobu bob in popu pop. Vse to pa z enim samim ciljem - da bo jutri bolje in da bomo imeli več miru.

Željko Luburovič, Zadar

Izjava borcev

Večini državljanov SFRJ je postalo nedvomno jasno, da so militarna sporočila z mitingov in polpretekelnimi obdobji podžigala v ljudeh najhujše strasti in zanesla najhujša mednacionalna nasprotja in tudi že sovražstvo.

Zato ne moremo razumeti, niti se sprizniti z dejstvom, da najvišji organi federacije niso imeli dovolj poguma niti usodnega 28. februarja 1989, da bi z odločnimi ukrepi preprečili zasedanje zvezne skupščine in sprejemanje odločilnih sklepov pod neposrednim pritiskom in po diktatu množice več sto tisoč demonstrantov. Množica, ki je pod vplivom skrajno militantnega jedra s skandinavcem zahtevala ožorje, sčevala proti SR Sloveniji in stališčem SR Hrvaške, izžigala pozive predsednika predsedstva SFRJ k mirnemu reševanju problemov in bratskih mednacionalnih odnosih itd., je ogrožala celo zgradbo zvezne skupščine, v kateri so zasedali delegati. Ali so pod takšnim terorjem, ki je trajal celih 20 ur, delegati lahko razpravljali zbrano, človeško pošteno in odgovorno ter odločali neodvisno in le na podlagi argumentov? V podobnih okoliščinah je potekala tudi seja RK SZDLJ.

Prav tako se sprašujemo, kako je možno v pravno urejeni družbi dovoliti nekemu Solčiču, da neovirano, javno razgrinja načrte o ponovnem izvozu revolucije (čigave, proti komu, za koga?), kar v praksi pomeni rušenje legalnih institucij sistema, tokrat v nacionalno najbolj občutljiva večnacionalna področja SR Bosne in Hercegovine, SR Hrvaške in v našo ožjo domovino SR Slovenijo. Čigavi interesi stojijo za Solčičem, da je protustavno delovanje te skupine legalizirano?

Zahtevamo, da zvezni organi takoj ustavijo ta protipravnih pobud brezumija, ki vodi v bra-tomorno vojno. Zahtevamo tudi jasna stališča in javen odgovor na gornja vprašanja. Nazadnje moramo nedvoumno ugotoviti, koliko meril imamo (kakšna so in kdo jih vsiljuje) za ocenjevanje raznih pojavov, dogodkov idr. Pred našimi očmi so še vedno izmučeni in obupani obrazi starotrskih rudarjev, katerih 8-dnevno agonijo globoko pod zemljo smo spremljali groženi in skrajno zaskrbljeni. V vseh teh grozljivih urah in minutah se je v nas stopnjeval odpor do brezdušnosti tistih, ki so imeli v rokah usodo izmučenih ljudi. Z vsa odgovornostjo smo se zavedali, da bi bila grobnica 1300 rudarjev v globini zemlje

Staroga trga strahoten zločin, pri katerem bi molk pomenil soudeležbo nas vseh. Skrajno vznemirjeni in prizadeti smo prebivalci Slovenije množično zahtevali od političnega vodstva SR Slovenije, naj stori vse, kar je možno, da se neha agonija rudarjev, preden bo prepozno, pri čemer je spregovorila tudi simbolika zgodovinskega spomina, kar smo občutili na vsakem koraku. Zadnja dva dneva nismo bili več prepričani, da se je še mogoče izogniti katastrofi, ki bi s krvjo zamaževala naše bodoče medsebojne odnose. Tako se je rodilo zborovanje v Cankarjevem domu s sporočili za mir in sožitje na Kosovu in za takojšnjo rešitev skrajno ogroženih življenj rudarjev, kar se je v neizmerno olajšanje večine ljudi v Jugoslaviji končno vendarle zgodilo. Ker nismo politični kalkulanti, temveč smo hoteli biti in smo tudi bili samo ljudje, nas najnovjši grobi napadi, zlasti iz Srbije, ob istocasnih dogodkih v Beogradu in Solčičeve drzne ponudbe morajo dokončno stremeti, še bolj zavriniti in povežati. Vsem preračunljivcem sporočamo, da nam humanizem in svoboda pomenita več kot življenje. Prepričani smo, da tako misli večina ljudi v vseh republikah in pokrajinah. Strmimo svoje umske in fizične zmogljivosti za mir in sožitje v Jugoslaviji, za humane odnose, kar predpostavlja uveljavljanje ustavnosti in pravnega reda, enakopravnost, demokracijo in osebno svobodo in ne nazadnje stabilnost in postopen gospodarski razvoj.

Prebivalci Slovenije smo pooblastili svoje politično vodstvo, da si z vsemi silami prizadeva prav za te cilje z realizacijo napovedane družbeno-politične in gospodarske reforme. V tem smislu ima politično vodstvo SR Slovenije mandat in vsa naša podpora. Najsolidnejša podpora pa je prav gotovo ustvarjalno delo.

Zato odločno odklanjamo vsiljevanje neproduktivnih mitingov, ki že kar praviloma prinašajo grozljivi vonj po smodniku in krvi.

KO ZB NOV Pohorski bataljon SO Maribor Tabor

Še enkrat: psihiatrično nasilje v službi pravosodja

Dubrovniško okrajno sodišče, katerega predsednik je bil sodnik Velimir Zecević, je v kazenski zadevi zoper Ivo Maleša, gostilničarja, rojenega 14. 5. 1943 v Blatu na otoku Mljetu, SR Hrvaška, zaradi kaznivega dejanja po 133. členu kazenskega zakona Jugoslavije in na podlagi predloga okrajnega javnega tožilstva v Dubrovniku z dne 10. 3. 1981 št. KT-3/81, ki ga je zastopal namestnik OJT Mladen Delfin, 19. 3. 1981 sprejel sklep št. K 1/81-19, s katerim je obtožnemu Malešu izrečen varnostni ukrep obveznega psihiatričnega zdravljenja v zdravstveni ustanovi zaprtega tipa, in sicer na temelju predpisa iz prvega odstavka 36. člena kazenskega zakona Jugoslavije v zvezi s tretjim odstavkom 494. člena zakona o kazenskem postopku.

Nesrečni človek je bil obtožen, da je zbiral članke iz več jugoslovanskih časnikov, ki govorijo o kršenju državljanjskih pravic v Jugoslaviji, in da je tem člankom dodal svoj pisni komentar, v katerem je med drugim zapisal: »Zakaj režim v sedanjih Jugoslaviji naprednih, neindiferentnih občanom krati njihove državljanske pravice, jih potiska v negacijo, prisilno spreminja v mladoletnike, razglaja za sovražnike, prestopnike, nedelavce, asocijalne in nepristevne? Ker nima moralne moči in poguma, da bi častno pogledal resnici na oči...« (citat iz omenjenega sodnega sklepa). Obtožnica ga je bremenila, da je izrečanih člankov in svojega komentarja sestavil plakat z naslovom Izbra maestra, ki ga je javno obesil na zid hiše svojih staršev v Blatu.

Maleša so zaprli 7. 2. 1981 in zoper njega začeli preiskavo, med katero ga je pregledal sodni izvedenec nevropsihiater dr. Božidar Miketić iz medicinskega centra v Dubrovniku. V njegovem poročilu z dne 6. 3. 1981 je rečeno, da je pri obtožniku odkril »psihične bolezni, ki se izražajo v kroničnem duševnem obolenju (psihopatija schizoida); kot po stopostotna napreduje, se porajajo paranoide ideje, ki so bile brčkone razlog, da je napisal inkriminirane članke«. Ob koncu poročila ugotavlja, da utegne biti obtožene zaradi narave delikta družbeno nevaren, da lahko zagreši še kakšno podobno dejanje, ker je nepristevne duševni bolnik, in da bi se izognili nevarnosti za družbo, če bi ga poslali na zdravljenje v zavod zaprtega tipa, dokler ne ozdravi.

Odtlej je Ivo Maleš za skoraj osem let zaprt na sodnem oddelku psihiatrične bolnišnice na Ugljenu - nekdanji italijanski vojašnici - in sicer samo zato, ker je kritiziral družbene krivice in opozarjal na možne rešitve v duhu dialoga in demokracije, torej na nenasilen in civiliziran način.

Če bi bil obsojen na zaporno kazen, bi bil zednavaj na prostosti in nedvomno trdnjega zdravja, brez psihiatričnega pečata, ki v naši družbi pomeni socialno in duhovno smrt.

Menimo, da gre za tragičen primer političnega trpinčenja in klasičen zgled zlorabe psihiatrije v politične namene, kar omogoča 63. člen kazenskega zakona oziroma zloraba psihiatrične bolnišnice, kjer v tem primeru ne zdravijo, temveč povzročajo človeku škodo.

Družbi, ki želi odpraviti protizakonite postopke in zlorabe, gotovo ni v prid, če ljudi pošiljajo v zapore ali norišnice, ker mislijo in govornjo drugače od uradne resnice; prav tako ji ni v prid, če že zlog izražanje drugačnega mnenja o tem, kako reševati politične

probleme v državi, razglajajo za zločin. Za nas je še posebej nesprejemljiva ugotovitev - in se z njo nikakor ne moremo strinjati - sodnih organov, da je Ivo Maleš družbeno nevaren, ker bi utegnil zavoljo domnevne nepristevnosti še kdaj zagrešiti mislenski delikt. Tudi laiki, ki ne psihiatri ali sodniki, namreč dobro vedo, da duševno bolan človek ne more z besedami povzročiti škode državi in njenim interesom, da torej ni sposoben mislenskega delikta, zaradi katerega je v skladu s kazenskim zakonom potreben naplek, torej zavest o posledicah dejanja, za kar pa bolan duh ni sposoben.

Ker je bil Maleš obsojen za mislenski delikt, je sodišče nehotno priznalo, da je bil pristeven.

V pismu z dne 27. 12. 1987 je njegov oče seznanil člane odbora Anatolij Korjagin, da je sinovo zdravje zaradi pretiranega jemanja zdravil hudo načeto, da je bil Ivo, ko je odšel v bolnišnico, trdnega zdravlja in da je zdaj hudo bolan, živčno in organsko. To jasno kaže, da se ne uresničuje bistveno določilo 63. člena KZJ - namreč zdravljenje.

Pred kratkim so bili pomiloščeni storilci verbalnega delikta na temelju prvega odstavka 133. člena, vendar ne tudi Ivo Maleš, ki ga imajo oblasti še vedno zaprtega v tvrstni posebni ustanovi.

Ker je ta nesrečni človek še zdaj v umobolnici, se poraja resen dvom o iskrenosti oblastnikov, da želijo izpeljati demokratične reforme v naši družbi. Žal čedalje večkrat internirajo politične zapornike v psihiatrične bolnišnice

in na sodne oddelke navadnih bolnišnic, to pa je ena najhujših kršitev človekovih pravic in velika sramota za SFRJ v svetu.

Zato od komisije za človekove pravice pri ZN, skupščine SFRJ, skupščine SR Hrvaške in javnosti zahtevamo, da pomagata pravico rešiti ta primer oziroma dosežete, da bo Ivo Maleš takoj izpuščen in rehabilitiran, da mu bodo omogočili okrevanje, da bo dobil ustrezno materialno odškodnino za prestano gorje in da bodo razveljavili lažno psihiatrično diagnozo. Zavzemamo se tudi za to, naj bi mu vrnilo potni list, ki so mu ga vzeli 4. 11. 1980 z izgovorom, da tako zahteva varstvo naše ureditve.

V imenu odbora Anatolij Korjagin Dobroslav Paraga

Protest zoper odvzem državljanstva

Z odločbo republiškega sekretariata za notranje zadeve SR Bosne in Hercegovine so konec minulega leta književniku in publicistu Mihajlu Mihajlovu odvzeli republiško in jugoslovansko državljanstvo. Ker je bil zaradi člankov, objavljenih sredi šestdesetih let v Beogradu, obsojen na večletno zaporno kazen, ki jo je tudi prestal, se je preselil v tujino, kjer živi že nekaj časa in dela kot univerzitetni predavatelj. V intelektualnih

krugih na Zahodu sodi med ugledne jugoslovanske izgnance.

Po našem mnenju je nedopustno komurkoli odvzeti državljanstvo zaradi izražene kritičnega mnenja. Zato protestiramo zoper tako dejanje, tudi ko gre za Mihajla Mihajlova, in zahtevamo, naj predsedstvi SFRJ in SR BiH razveljavita omenjeni sklep, ki predstavlja Jugoslavijo v izjemno neugodni luči.

Jovica Aćin, predsednik Odbora za varstvo človekovih pravic pri Zdrženju pisateljev Srbije, Beograd

Poziv k varstvu človekovih pravic

Vsak človek se rodi svoboden, z enakimi pravicami in dostojanstvom.

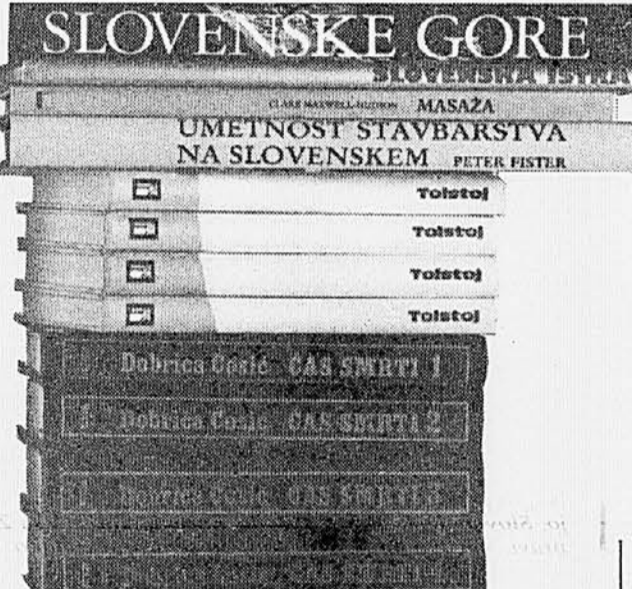
To je zgodovinska obljuba iz splošne deklaracije o človekovih pravicah, ki so jo pred 40 leti podpisale članice Združenih narodov.

Mi, spodaj podpisani, s tem dodajamo naša imena k tej pomembni deklaraciji in zahtevamo, naj jo spoštujejo vse vlade sveta.

V marsikateri državi še vedno okrutno tepta celo človekovo pravico braniti človekove pravice. Na tisoče ljudi so zaprli in mučili, ker so zahtevali in uveljavljali svoje pravice. Veliko jih je preprosto »izginilo« ali pa so jih ubili. Tega mora biti konec! Zato pozivamo vse vlade, naj ratificirajo svetovne sporazume o človekovih pravicah, naj izdajo lastne zakone in zagotavljajo njihovo spoštovanje v svoji državi in po vsem svetu.

V imenu žrtve, ki so jih zaprli ali jih za vedno utišali, pozivamo vse vlade in Združene narode, naj zaščitijo vse tiste ljudi - kjerkoli so - ki so povzdignili glas za obrambo človekovih pravic.

Dobroslav Paraga, v imenu 20 podpisnikov

Ponudba iz drugega časa

DELO ZA DENAR - KNJIGA ZASTONJ ali KNJIGA ZA DENAR - DELO ZASTONJ

Naročnikom Dela, starim in novim, ki plačajo polno naročnino za dva ali tri mesece naprej, ZAGOTAVLJAMO NESPREMENJENO CENO in VSAKEMU PODARJAMO DRAGOCENO KNJIGO CANKARJEVE ZALOŽBE PO NJEGOVEM LASTNEM IZBORU!

Naročniki, ki plačajo naročnino ZA DVA MESECA NAPREJ (najkasneje do 20. v mesecu), si lahko izberejo katerokoli knjigo s seznama »A« (plačilo za tekoči mesec ni všteto).

Naročniki, ki plačajo naročnino ZA TRI MESECE NAPREJ (najkasneje do 20. v mesecu), si lahko izberejo katerokoli knjigo s seznama »B« (plačilo za tekoči mesec ni všteto).

Predplačilo lahko poravnate na Delovih blagajnah v Ljubljani, pri Delovih inkasantih ali neposredno s splošno položnico.

Ne pozabite hkrati navesti, katero knjigo ste izbrali, in za vsak primer, če zaradi prevelikega zanimanja medtem morebiti poide, navedite še drugo, nadomestno. Knjigo bo dobil samo tisti, ki jo bo zahteval na položnici ali pri plačilu na blagajni ali inkasantu.

Mesečna naročnina Dela je trenutno 55.000 din. Predplačilo za dva meseca znaša 110.000, za tri mesece pa 165.000 dinarjev.

Za upokoence je mesečna naročnina 49.500 din. Predplačilo za dva meseca znaša 99.000 din, za tri mesece pa 148.500 din.

ZA DELOVNE ORGANIZACIJE TA PONUDBA NE VELJA!

Izkoristite ponudbo danes, ko so vse ponujene knjige še na zalogi.

DELO

Račun je preprost: če plačate Delo, dobite knjigo zastonj ali za ceno knjige dobivate Delo zastonj.

A. Knjige po 46.000 din

- A 1 Rainer Schrangne ŽENSKA V MENI
A 2 Mali leksikon: BIOLOGIJA
A 3 Boris Pasternak: DOKTOR ŽIVAGO
A 4 Mali leksikon: FIZIKA
A 5 Mali leksikon: GEOGRAFIJA
A 6 Peter Zarkoczy: INFORMACIJSKA TEHNOLOGIJA
A 7 Mali leksikon: LIKOVNA UMETNOST
A 8 Jack London: MARTIN EDEN
A 9 Mali leksikon: MEDICINA
A 10 Leonardo Sciascia: NASILJE
A 11 Dražgost Pokorn: NAS VSAKODANJI KRUIH
A 12 Dietrich Langen: NESPELČNOST
A 13 Mali leksikon: OKOLJE
A 14 Willy Brandt: ORGANIZIRANA BLAZNOST
A 15 Žnuc - Tomori: POT K ODRASLOSTI
A 16 Ray Hammond: RAČUNALNIK IN VAŠ OTROK
A 17 RAČUNALNIŠKI SLOVARČEK
A 18 Mali leksikon: SLOVENSKA KRAJEVNA IMENA
A 19 Bojan Accetto: STAROST IN STARANJE
A 20 H. P. Wolf: VISOK KRVNI TLAK
A 21 Hubert Fožarnik: ZDRAVA IN MOTENA SPOLNOST
A 22 Aldous Huxley: GROTESKNI PLES

B. Knjige po 90.000 din

- B 1 Miriam Stoppard: BITI ŽENSKA
B 2 Charles Dickens: DAVID COPPERFIELD I-III
B 3 A. S. Hornby: OXFORD ADVANCED LEARNER'S DICTIONARY OF CURRENT ENGLISH
B 4 Bonut Pečar: IZ OČI V OČI
B 5 Saša Vuja: KRTOV KRAJ
B 6 Niko Kuret: MASKE SLOVENSKEGA POKRATJIN
B 7 Mira Mihelič: DELA I-V
B 8 Miloš Crnjanski: SELITE I-III
B 9 Felicita Kalinšek: SLOVENSKA KUCHARICA
B 10 Mihelič - Zaman: SLOVENSKE STENE
B 11 Manfred Pahlow: VELIKA KNJIGA O ZDRAVLJIVIH RASTLINAH
B 12 Peter Borisov: ZGODOVINA MEDICINE

B. Knjige po 120.000 din

- B 13 Monografija SLOVENSKE GORE
B 14 Kranjec - Jeraša: SLOVENSKA ISTRA
B 15 Clare Maxwell-Hudson: MASAŽA
B 16 Peter Fister: UMETNOST STAVBARSTVA NA SLOVENSLEM
B 17 L. N. Tolstoj: VOJNA IN MIR I-IV
B 18 Dobrica Čosić: ČAS SMRTI I-IV

Form for ordering books, including fields for name, address, and payment details.

Form for ordering books, including fields for name, address, and payment details.

NAVODILA ZA IZPOLNITEV POLOŽNICE
Naročniki, ki bodo plačali naročnino za dva oziroma tri mesece naprej PO POLOŽNICI, to naredijo tako, kot kaže primer. Pod oznako »Namen plačila« označite namen plačila (predplačilo za Delo) in pa zaporedno številko knjige, ki jo želite. Ker pričakujemo, da bo povpraševanje po nekaterih knjigah večje, označite še drugi izbor (zaporedno številko) knjige. S tem si zagotovite drugo izbrano knjigo v primeru, da bi prva pošla (npr.: B2/B4)

